

Κατευθυντήριες γραμμές

**Κατευθυντήριες γραμμές 5/2020 σχετικά με τη
συγκατάθεση βάσει του κανονισμού 2016/679**

Έκδοση 1.1

Εκδόθηκαν στις 4 Μαΐου 2020

Ιστορικό εκδόσεων

Έκδοση 1.1	13 Μαΐου 2020	Διορθώσεις στη μορφοποίηση
Έκδοση 1.0	4 Μαΐου 2020	Έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών

Πίνακας περιεχομένων

0	Πρόλογος.....	4
1	Εισαγωγή.....	5
2	Συγκατάθεση σύμφωνα με το άρθρο 4 σημείο 11) του ΓΚΠΔ.....	7
3	Στοιχεία έγκυρης συγκατάθεσης.....	7
3.1	Ελεύθερη συγκατάθεση.....	8
3.1.1	Ανισορροπία ισχύος.....	9
3.1.2	Αιρεσιμότητα.....	11
3.1.3	Λεπτομερής ανάλυση.....	14
3.1.4	Ζημία.....	15
3.2	Συγκεκριμένη συγκατάθεση.....	16
3.3	Εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση.....	17
3.3.1	Ελάχιστες απαιτήσεις περιεχομένου για να είναι η συγκατάθεση «εν πλήρει επιγνώσει».....	18
3.3.2	Τρόπος παροχής των πληροφοριών.....	19
3.4	Ρητή δήλωση βούλησης.....	21
4	Εξασφάλιση ρητής συγκατάθεσης.....	24
5	Πρόσθετες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης.....	26
5.1	Απόδειξη συγκατάθεσης.....	27
5.2	Ανάκληση συγκατάθεσης.....	28
6	Αλληλεπίδραση μεταξύ συγκατάθεσης και άλλων νόμιμων λόγων προβλεπόμενων στο άρθρο 6 του ΓΚΠΔ.....	30
7	Ειδικοί τομείς ενδιαφέροντος στον ΓΚΠΔ.....	31
7.1	Παιδιά (άρθρο 8).....	31
7.1.1	Υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών.....	32
7.1.2	Προσφορά απευθείας σε παιδί.....	32
7.1.3	Ηλικία.....	33
7.1.4	Συγκατάθεση παιδιών και γονική μέριμνα.....	34
7.2	Επιστημονική έρευνα.....	36
7.3	Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων.....	38
8	Συγκατάθεση που έχει εξασφαλιστεί βάσει της οδηγίας 95/46/ΕΚ.....	39

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Έχοντας υπόψη το άρθρο 70 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (στο εξής: ΓΚΠΔ),

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον ΕΟΧ, και ιδίως το παράρτημα ΧΙ και το πρωτόκολλο 37, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με την απόφαση αριθ. 154/2018 της Μεικτής Επιτροπής του ΕΟΧ, της 6ης Ιουλίου 2018¹,

Έχοντας υπόψη τα άρθρα 12 και 22 του εσωτερικού κανονισμού του,

Έχοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 τις οποίες εξέδωσε η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 με αριθμό εγγράφου WP259 αναθ.01,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

0 ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις 10 Απριλίου 2018 η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 εξέδωσε τις κατευθυντήριες γραμμές της σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (WP259.01), οι οποίες εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (στο εξής: ΕΣΠΔ) κατά την πρώτη συνεδρίαση της ολομέλειάς του. Το παρόν έγγραφο αποτελεί ελαφρώς επικαιροποιημένη έκδοση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών. Κάθε αναφορά στις κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη συγκατάθεση (WP259 αναθ.01) θα πρέπει στο εξής να ερμηνεύεται ως αναφορά στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

Το ΕΣΠΔ διαπίστωσε ότι υπήρχε ανάγκη για περαιτέρω διευκρινίσεις, ιδίως όσον αφορά δύο ζητήματα:

- 1 την εγκυρότητα της συγκατάθεσης που παρέχει το υποκείμενο των δεδομένων όταν αλληλεπιδρά με τα λεγόμενα «τείχη cookies»·
- 2 το παράδειγμα 16 σχετικά με την κύλιση και τη συγκατάθεση.

Τα σημεία που αφορούν τα δύο αυτά ζητήματα έχουν αναθεωρηθεί και επικαιροποιηθεί, ενώ το υπόλοιπο έγγραφο παρέμεινε αμετάβλητο, με εξαίρεση ορισμένες αλλαγές στη διατύπωση. Η αναθεώρηση αφορά ειδικότερα:

- 1) Την ενότητα σχετικά με την **Error! Reference source not found.** (σημεία **Error! Reference source not found.** - **Error! Reference source not found.**).

¹ Οι αναφορές στα «κράτη μέλη» στον παρόν έγγραφο θα πρέπει να νοούνται ως αναφορές στα «κράτη μέλη του ΕΟΧ».

-) Την ενότητα σχετικά με τη Ρητή δήλωση βούλησης (σημείο **Error! Reference source not found.**).

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αναλύεται διεξοδικά η έννοια της συγκατάθεσης όπως χρησιμοποιείται στον κανονισμό 2016/679, τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (στο εξής: ΓΚΠΔ). Η έννοια της συγκατάθεσης, όπως χρησιμοποιείται στην οδηγία για την προστασία δεδομένων (στο εξής: οδηγία 95/46/ΕΚ) και στην οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, έχει εξελιχθεί. Στον ΓΚΠΔ διευκρινίζονται και προσδιορίζονται περαιτέρω οι απαιτήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση και την απόδειξη έγκυρης συγκατάθεσης. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές επικεντρώνονται στις αλλαγές αυτές, παρέχοντας πρακτική καθοδήγηση για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τον ΓΚΠΔ και αναπτύσσοντας περαιτέρω τη γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη συγκατάθεση. Εναπόκειται στους υπευθύνους επεξεργασίας να καινοτομήσουν και να βρουν νέες λύσεις που θα λειτουργούν εντός των παραμέτρων της νομοθεσίας και θα υποστηρίζουν καλύτερα την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων.
2. Η συγκατάθεση παραμένει μία από τις έξι βάσεις που καθιστούν σύννομη την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτές απαριθμούνται στο άρθρο 6 του ΓΚΠΔ². Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων αναλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες περιλαμβάνουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει πάντα να αφιερώνει χρόνο για να εντοπίσει τον κατάλληλο νόμιμο λόγο για την προβλεπόμενη επεξεργασία.
3. Γενικά, η συγκατάθεση μπορεί να αποτελεί κατάλληλη νόμιμη βάση μόνο εάν στο υποκείμενο των δεδομένων παρέχεται έλεγχος και πραγματική επιλογή όσον αφορά την αποδοχή ή την απόρριψη των προσφερόμενων όρων ή την απόρριψη αυτών χωρίς ζημία. Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί συγκατάθεση, πρέπει να εξετάζει αν πληρούνται όλες οι απαιτήσεις για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης. Εάν η συγκατάθεση αποκτηθεί με πλήρη συμμόρφωση προς τον ΓΚΠΔ, αποτελεί εργαλείο το οποίο παρέχει στα υποκείμενα των δεδομένων έλεγχο σχετικά με το αν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν θα υποβληθούν σε επεξεργασία. Σε αντίθετη περίπτωση, ο έλεγχος του υποκειμένου των δεδομένων καθίσταται πλασματικός και η συγκατάθεση δεν αποτελεί έγκυρη βάση για την επεξεργασία, με αποτέλεσμα η πράξη επεξεργασίας να καθίσταται παράνομη³.
4. Οι γνώμες τις οποίες έχει εκδώσει η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη συγκατάθεση⁴, στις περιπτώσεις που συνάδουν με το νέο νομικό πλαίσιο, εξακολουθούν να είναι συναφείς, καθώς ο ΓΚΠΔ κωδικοποιεί την υφιστάμενη καθοδήγηση της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 και τις γενικές ορθές πρακτικές και τα περισσότερα από τα βασικά στοιχεία της συγκατάθεσης παραμένουν ίδια στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ. Επομένως, στο παρόν έγγραφο, το ΕΣΠΔ περισσότερο αναπτύσσει και

² Στο άρθρο 9 του ΓΚΠΔ παρέχεται κατάλογος ενδεχόμενων εξαιρέσεων από την απαγόρευση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Μία από τις απαριθμούμενες εξαιρέσεις αφορά την περίπτωση στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων παρέχει ρητώς τη συγκατάθεσή του στη χρήση των εν λόγω δεδομένων.

³ Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 7-9, και/ή γνώμη 06/2014 σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/ΕΚ (WP217), σ. 11, 12, 17 και 18.

⁴ Ιδίως η γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187).

συμπληρώνει προηγούμενες γνώμες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με ειδικά θέματα που αναφέρονται στη συγκατάθεση βάσει της οδηγίας 95/46/ΕΚ παρά τις αντικαθιστά.

5. Όπως επισημαίνεται στη γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης, η πρόσκληση για αποδοχή πράξης επεξεργασίας δεδομένων η οποία απευθύνεται σε υποκειμένο δεδομένων θα πρέπει να υπόκειται σε αυστηρές απαιτήσεις, δεδομένου ότι αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων και ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιθυμεί να προβεί σε πράξη επεξεργασίας η οποία θα είναι παράνομη χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων⁵. Ο κρίσιμος ρόλος της συγκατάθεσης υπογραμμίζεται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η εξασφάλιση συγκατάθεσης δεν αναιρεί ούτε μειώνει με οποιονδήποτε τρόπο τις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας να τηρεί τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία οι οποίες κατοχυρώνονται στον ΓΚΠΔ, ιδίως στο άρθρο 5 αυτού όσον αφορά την αντικειμενικότητα, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα, καθώς και την ποιότητα των δεδομένων. Ακόμη και αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βασίζεται σε συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, το γεγονός αυτό δεν νομιμοποιεί τη συλλογή δεδομένων που δεν είναι αναγκαία σε σχέση με συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας, και η επεξεργασία θα είναι θεμελιωδώς αθέμιτη⁶.
6. Επιπλέον, το ΕΣΠΔ λαμβάνει υπόψη του την αναθεώρηση της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (2002/58/ΕΚ). Η έννοια της συγκατάθεσης στο σχέδιο κανονισμού για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες παραμένει συνδεδεμένη με την έννοια της συγκατάθεσης στον ΓΚΠΔ⁷. Οι οργανισμοί πιθανότατα θα χρειάζονται συγκατάθεση βάσει της πράξης για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες για τα περισσότερα ηλεκτρονικά μηνύματα εμπορικής προώθησης ή τις κλήσεις εμπορικής προώθησης και τις διαδικτυακές μεθόδους παρακολούθησης, μεταξύ άλλων με τη χρήση cookies, εφαρμογών ή άλλου λογισμικού. Το ΕΣΠΔ έχει ήδη διατυπώσει συστάσεις και έχει παράσχει καθοδήγηση στον Ευρωπαϊκό νομοθέτη σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες⁸.
7. Όσον αφορά την ισχύουσα οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι οι παραπομπές στην καταργηθείσα οδηγία 95/46/ΕΚ θεωρούνται παραπομπές στον ΓΚΠΔ⁹. Αυτό ισχύει επίσης για τις παραπομπές στη συγκατάθεση στην ισχύουσα οδηγία 2002/58/ΕΚ, καθώς ο κανονισμός για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες δεν θα έχει (ακόμη) τεθεί σε ισχύ στις 25 Μαΐου 2018. Σύμφωνα με το άρθρο 95 του ΓΚΠΔ, δεν επιβάλλονται πρόσθετες υποχρεώσεις σε σχέση με την επεξεργασία όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό σε δημόσια δίκτυα επικοινωνίας, στο μέτρο που η

⁵ Γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 10.

⁶ Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187) και άρθρο 5 του ΓΚΠΔ.

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 9 του προτεινόμενου κανονισμού για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, εφαρμόζονται ο ορισμός και οι προϋποθέσεις της συγκατάθεσης που προβλέπονται στο άρθρο 4 σημείο 11) και στο άρθρο 7 του ΓΚΠΔ.

⁸ Βλ. [δήλωση του ΕΣΠΔ σχετικά με την αναθεώρηση του κανονισμού για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της 25/5/2018](#), και [δήλωση 3/2019 του ΕΣΠΔ σχετικά με τον κανονισμό για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες](#).

⁹ Βλ. άρθρο 94 ΓΚΠΔ.

οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις με τον ίδιο στόχο. Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι οι απαιτήσεις για τη συγκατάθεση βάσει του ΓΚΠΔ δεν θεωρούνται «πρόσθετη υποχρέωση», αλλά μάλλον προαπαιτούμενο για τη σύννομη επεξεργασία. Επομένως, οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

2 ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 4 ΣΗΜΕΙΟ 11) ΤΟΥ ΓΚΠΔ

8. Στο άρθρο 4 σημείο 11) του ΓΚΠΔ, ως συγκατάθεση ορίζεται: *«κάθε ένδειξη βουλήσεως, ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.»*
9. Η βασική έννοια της συγκατάθεσης παραμένει παρόμοια με την προβλεπόμενη στην οδηγία 95/46/ΕΚ και η συγκατάθεση είναι ένας από τους νόμιμους λόγους στους οποίους πρέπει να βασίζεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δυνάμει του άρθρου 6 του ΓΚΠΔ¹⁰. Πέραν του τροποποιημένου ορισμού στο άρθρο 4 σημείο 11), ο ΓΚΠΔ παρέχει πρόσθετη καθοδήγηση στο άρθρο 7 και στις αιτιολογικές σκέψεις 32, 33, 42 και 43 σχετικά με τη συμπεριφορά που πρέπει να επιδεικνύει ο υπεύθυνος επεξεργασίας προκειμένου να συμμορφώνεται προς τα βασικά στοιχεία της απαίτησης συγκατάθεσης.
10. Τέλος, η προσθήκη ειδικών διατάξεων και αιτιολογικών σκέψεων σχετικά με την ανάκληση της συγκατάθεσης επιβεβαιώνει ότι η συγκατάθεση θα πρέπει να είναι αναστρέψιμη απόφαση και ότι το υποκείμενο των δεδομένων διατηρεί έναν βαθμό ελέγχου.

3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΓΚΥΡΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

11. Το άρθρο 4 σημείο 11) του ΓΚΠΔ ορίζει ότι ως συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων ορίζεται κάθε ένδειξη βουλήσεως:
 -) ελεύθερη,
 -) συγκεκριμένη,
 -) εν πλήρει επιγνώσει και

¹⁰ Στην οδηγία 95/46/ΕΚ, η συγκατάθεση οριζόταν ως *«κάθε δήλωση βουλήσεως, ελευθέρως, ρητής και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν»*, ενώ αυτή έπρεπε να είναι «ρητή» προκειμένου η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να καθίσταται νόμιμη [άρθρο 7 στοιχείο α) της οδηγίας 95/46/ΕΚ]. Βλ. γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187) για παραδείγματα σχετικά με την καταλληλότητα της συγκατάθεσης ως νόμιμης βάσης. Στη γνώμη αυτή, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παρείχε καθοδήγηση για τη διάκριση των περιπτώσεων στις οποίες η συγκατάθεση αποτελεί κατάλληλη νόμιμη βάση από εκείνες στις οποίες αρκεί η επίκληση λόγου έννομου συμφέροντος (ενδεχομένως με δυνατότητα εξαίρεσης) ή από εκείνες στις οποίες συνιστάται η δημιουργία συμβατικής σχέσης. Βλ. επίσης γνώμη 06/2014 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, σημείο III.1.2, σ. 18 επ. Η ρητή συγκατάθεση συνιστά επίσης μία από τις εξαιρέσεις στην απαγόρευση της επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων: βλ. άρθρο 9 του ΓΚΠΔ.

)] ρητή, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

12. Στις ενότητες που ακολουθούν, αναλύεται ο βαθμός στον οποίο το γράμμα του άρθρου 4 σημείο 11) υποχρεώνει τους υπευθύνους επεξεργασίας να τροποποιήσουν τα αιτήματα/έντυπα συγκατάθεσης που χρησιμοποιούν προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμμόρφωσή τους προς τον ΓΚΠΔ¹¹.

3.1 Ελεύθερη συγκατάθεση¹²

13. Ο όρος «ελεύθερη» υποδηλώνει ότι τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν πραγματική επιλογή και έλεγχο. Κατά γενικό κανόνα, ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι, εάν το υποκείμενο των δεδομένων δεν έχει πραγματική επιλογή, νιώθει ότι εξαναγκάζεται να συγκατατεθεί ή ότι θα υποστεί αρνητικές συνέπειες εάν δεν συγκατατεθεί, η συγκατάθεση δεν είναι έγκυρη¹³. Εάν συνδυάζεται με μη διαπραγματεύσιμο μέρος όρων και προϋποθέσεων, η συγκατάθεση θεωρείται ότι δεν έχει παρασχεθεί ελεύθερα. Ως εκ τούτου, η συγκατάθεση δεν θεωρείται ελεύθερη εάν το υποκείμενο των δεδομένων δεν είναι σε θέση να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεσή του χωρίς να ζημιωθεί¹⁴. Η έννοια της ανισότητας μεταξύ υπευθύνου επεξεργασίας και υποκειμένου των δεδομένων επίσης λαμβάνεται υπόψη στον ΓΚΠΔ.
14. Όταν εξετάζεται αν η συγκατάθεση παρέχεται ελεύθερα, θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η ειδική κατάσταση κατά την οποία η συγκατάθεση τίθεται ως προϋπόθεση για την εκτέλεση συμβάσεων ή την παροχή υπηρεσιών, όπως περιγράφεται στο άρθρο 7 παράγραφος 4. Το άρθρο 7 παράγραφος 4 έχει διατυπωθεί κατά τρόπο ώστε, με τη χρήση της φράσης «μεταξύ άλλων», να έχει ενδεικτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι μπορεί να υπάρχουν διάφορες άλλες καταστάσεις οι οποίες εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής. Γενικά, κάθε στοιχείο ανάρμοστης πίεσης ή επιρροής στο υποκείμενο των δεδομένων (που μπορεί να εκδηλωθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους) η οποία δεν επιτρέπει στο υποκείμενο των δεδομένων να ασκήσει ελεύθερα τη βούλησή του καθιστά τη συγκατάθεση ανίσχυρη.

15. **Παράδειγμα 1:** Εφαρμογή για φορητές συσκευές για την επεξεργασία φωτογραφιών ζητεί από τους χρήστες της να ενεργοποιήσουν τον εντοπισμό της θέσης τους μέσω GPS για τη χρήση των υπηρεσιών της. Η εφαρμογή ενημερώνει επίσης τους χρήστες της ότι θα χρησιμοποιήσει τα δεδομένα που θα

¹¹Για καθοδήγηση σχετικά με τις δραστηριότητες επεξεργασίας που βρίσκονται σε εξέλιξη και βασίζονται σε συγκατάθεση βάσει της οδηγίας 95/46, βλ. κεφάλαιο 7 του παρόντος εγγράφου και αιτιολογική σκέψη 171 του ΓΚΠΔ.

¹² Σε διάφορες γνώμες, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 διερεύνησε τα όρια της συγκατάθεσης σε περιπτώσεις που αυτή δεν μπορεί να δοθεί ελεύθερα. Αυτό εξετάστηκε ειδικότερα στη γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), στο έγγραφο εργασίας σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την υγεία στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών μητρώων υγείας (WP131), στη γνωμοδότηση 8/2001 για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο εργασιακό πλαίσιο (WP48) και στη δεύτερη γνωμοδότηση 4/2009 για την επεξεργασία δεδομένων από τον Παγκόσμιο Οργανισμό καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης (WADA) (διεθνές πρότυπο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά τις σχετικές διατάξεις του κώδικα WADA και άλλα θέματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή στο πλαίσιο της καταπολέμησης της φαρμακοδιέγερσης (doping) στον αθλητισμό από τον WADA και (εθνικούς) οργανισμούς κατά της φαρμακοδιέγερσης) (WP162).

¹³ Βλ. γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 15.

¹⁴ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 42 και 43 του ΓΚΠΔ και γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης, η οποία εκδόθηκε στις 13 Ιουλίου 2011 (WP187), σ. 15.

συλλέξει για σκοπούς συμπεριφορικής διαφήμισης. Ο γεωγραφικός εντοπισμός και η διαδικτυακή συμπεριφορική διαφήμιση δεν είναι στοιχεία αναγκαία για την παροχή της υπηρεσίας επεξεργασίας φωτογραφιών και υπερβαίνουν την παροχή της βασικής υπηρεσίας. Δεδομένου ότι οι χρήστες δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή χωρίς να συγκατατεθούν στους σκοπούς αυτούς, η συγκατάθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχεται ελεύθερα.

3.1.1 Ανισορροπία ισχύος

16. Στην αιτιολογική σκέψη 43¹⁵ επισημαίνεται σαφώς ότι είναι απίθανο να μπορούν **δημόσιες αρχές** να βασιστούν στη συγκατάθεση για την επεξεργασία δεδομένων, καθώς, όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι δημόσια αρχή, διαπιστώνεται συχνά σαφής ανισορροπία ισχύος στη σχέση μεταξύ υπευθύνου επεξεργασίας και υποκειμένου των δεδομένων. Είναι επίσης σαφές ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το υποκείμενο των δεδομένων δεν έχει ρεαλιστικές εναλλακτικές δυνατότητες πέραν της αποδοχής (των όρων) της επεξεργασίας του συγκεκριμένου υπευθύνου επεξεργασίας. Το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι υπάρχουν άλλες νόμιμες βάσεις οι οποίες είναι, καταρχήν, καταλληλότερες για τη δραστηριότητα των δημόσιων αρχών¹⁶.
17. Με την επιφύλαξη των γενικών αυτών παρατηρήσεων, η χρήση της συγκατάθεσης ως νόμιμης βάσης για την επεξεργασία δεδομένων από δημόσιες αρχές δεν αποκλείεται ολοσχερώς στο νομικό πλαίσιο του ΓΚΠΔ. Τα ακόλουθα παραδείγματα δείχνουν ότι η χρήση της συγκατάθεσης μπορεί να είναι κατάλληλη σε ορισμένες περιπτώσεις.

18. Παράδειγμα 2: Ένας δήμος προγραμματίζει έργα συντήρησης του οδικού δικτύου. Καθώς τα οδικά έργα ενδέχεται να δημιουργήσουν προβλήματα στην κυκλοφορία για μεγάλο χρονικό διάστημα, ο δήμος παρέχει στους δημότες τη δυνατότητα να εγγραφούν σε κατάλογο διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ώστε να λαμβάνουν ενημερώσεις σχετικά με την πρόοδο των έργων και τις αναμενόμενες καθυστερήσεις. Ο δήμος καθιστά σαφές ότι η συμμετοχή δεν είναι υποχρεωτική και ζητεί συγκατάθεση για τη χρήση των διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (αποκλειστικά) για τον σκοπό αυτό. Οι δημότες που δεν συγκατατίθενται δεν θα στερηθούν καμία βασική υπηρεσία του δήμου ούτε θα απολέσουν τη δυνατότητα άσκησης οποιουδήποτε δικαιώματος και, επομένως, μπορούν ελεύθερα να παράσχουν ή να αρνηθούν τη συγκατάθεσή τους στη συγκεκριμένη χρήση των δεδομένων. Όλες οι πληροφορίες σχετικά με τα οδικά έργα θα είναι επίσης διαθέσιμες στον ιστότοπο του δήμου.

19. Παράδειγμα 3: Φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει στην κυριότητά του έκταση γης χρειάζεται ορισμένες άδειες τόσο από τον τοπικό δήμο όσο και από την περιφερειακή αρχή στην οποία υπάγεται ο δήμος. Και οι δύο δημόσιοι φορείς χρειάζονται τις ίδιες πληροφορίες για την έκδοση της αντίστοιχης άδειας, αλλά δεν έχουν πρόσβαση ο ένας στη βάση δεδομένων του άλλου. Επομένως, και οι δύο ζητούν τις ίδιες πληροφορίες και η ιδιοκτήτρια της έκτασης γης αποστέλλει τα στοιχεία της και στους δύο. Ο δήμος και η περιφερειακή αρχή ζητούν τη συγκατάθεσή της για να συγχωνεύσουν τους φακέλους, ώστε να αποφευχθούν διπλές διαδικασίες και διπλή αλληλογραφία. Και οι δύο δημόσιοι φορείς διαβεβαιώνουν ότι αυτό είναι προαιρετικό και ότι οι αιτήσεις για τις άδειες θα διεκπεραιωθούν χωριστά εάν η ενδιαφερόμενη δεν συγκατατεθεί στη συγχώνευση των δεδομένων που την αφορούν.

¹⁵ Στην αιτιολογική σκέψη 43 του ΓΚΠΔ αναφέρονται τα εξής: «Για να διασφαλιστεί ότι η συγκατάθεση έχει δοθεί ελεύθερα, η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να παρέχει έγκυρη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όταν υπάρχει σαφής ανισότητα μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, ιδίως στις περιπτώσεις που ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι δημόσια αρχή και είναι επομένως σχεδόν απίθανο να έχει δοθεί η συγκατάθεση ελεύθερα σε όλες τις περιπτώσεις αυτής της ειδικής κατάστασης. (...)».

¹⁶ Βλ. άρθρο 6 του ΓΚΠΔ, ιδίως την παράγραφο 1 στοιχεία γ) και ε).

Η ιδιοκτήτρια της έκτασης γης μπορεί να παράσχει τη συγκατάθεσή της ελεύθερα στις αρχές για τον σκοπό της συγχώνευσης των φακέλων.

20. Παράδειγμα 4: Δημόσιο σχολείο ζητεί τη συγκατάθεση των μαθητών για να χρησιμοποιήσει τις φωτογραφίες τους σε έντυπο μαθητικό περιοδικό. Η συγκατάθεση στην περίπτωση αυτή θα είναι πραγματική επιλογή εφόσον οι μαθητές δεν θα στερηθούν εκπαιδευτικές ή άλλες υπηρεσίες και μπορούν να αρνηθούν να συγκατατεθούν στη χρήση των εν λόγω φωτογραφιών χωρίς να ζημιωθούν¹⁷.

21. Ανισορροπία ισχύος υπάρχει επίσης στο πλαίσιο της **απασχόλησης**¹⁸. Λαμβανομένης υπόψη της εξάρτησης που συνεπάγεται η σχέση εργοδότη/εργαζομένου, είναι απίθανο το υποκείμενο των δεδομένων να είναι σε θέση να αρνηθεί να παράσχει στον εργοδότη του συγκατάθεση για την επεξεργασία των δεδομένων του χωρίς να φοβάται ή χωρίς να διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί αρνητικές συνέπειες λόγω της άρνησής του. Είναι απίθανο ο εργαζόμενος να είναι σε θέση να ανταποκριθεί ελεύθερα στο αίτημα συγκατάθεσης του εργοδότη του σχετικά, για παράδειγμα, με την ενεργοποίηση συστημάτων παρακολούθησης, όπως παρατήρησης μέσω κάμερας του χώρου εργασίας, ή τη συμπλήρωση εντύπων αξιολόγησης, χωρίς να αισθάνεται πίεση να παράσχει τη συγκατάθεσή του¹⁹. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ θεωρεί προβληματική την επεξεργασία από εργοδότες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υφιστάμενων ή μελλοντικών εργαζομένων τους βάσει συγκατάθεσης, καθώς δεν είναι πιθανό αυτή να παρέχεται ελεύθερα. Για το μεγαλύτερο μέρος αυτής της επεξεργασίας δεδομένων στην εργασία, η νομική βάση δεν μπορεί και δεν θα πρέπει να είναι η συγκατάθεση των εργαζομένων [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α)], λόγω της φύσης της σχέσης μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου²⁰.

22. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι οι εργοδότες δεν μπορούν ποτέ να χρησιμοποιούν τη συγκατάθεση ως νόμιμη βάση για την επεξεργασία. Ενδέχεται να υπάρχουν περιστάσεις στις οποίες ο εργοδότης μπορεί να αποδείξει ότι η συγκατάθεση παρέχεται όντως ελεύθερα. Λαμβανομένης υπόψη της ανισορροπίας ισχύος μεταξύ του εργοδότη και των μελών του προσωπικού του, οι εργαζόμενοι μπορούν να παρέχουν ελεύθερα τη συγκατάθεσή τους μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις, όταν η παροχή ή μη της συγκατάθεσης δεν θα έχει καμία αρνητική συνέπεια²¹.

23. Παράδειγμα 5: Ένα κινηματογραφικό συνεργείο πρόκειται να κινηματογραφήσει σε συγκεκριμένο χώρο ενός γραφείου. Ο εργοδότης ζητεί από όλους τους εργαζομένους που κάθονται στον χώρο αυτό να συγκατατεθούν στην κινηματογράφιση, καθώς ενδέχεται να εμφανίζονται στο φόντο του βίντεο.

¹⁷ Για τους σκοπούς του παραδείγματος αυτού, δημόσιο σχολείο είναι το σχολείο που χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους ή οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα το οποίο χαρακτηρίζεται ως δημόσια αρχή ή δημόσιος φορέας βάσει του εθνικού δικαίου.

¹⁸ Βλ. επίσης άρθρο 88 του ΓΚΠΔ, στο οποίο τονίζεται η ανάγκη προστασίας των ειδικών συμφερόντων των εργαζομένων και προβλέπεται δυνατότητα παρεκκλίσεων στη νομοθεσία των κρατών μελών. Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 155.

¹⁹ Βλ. γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 15-17, γνωμοδότηση 8/2001 για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο εργασιακό πλαίσιο (WP48), κεφάλαιο 10, έγγραφο εργασίας για την επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στον τόπο εργασίας (WP55), σημείο 4.2, και γνώμη 2/2017 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων στην εργασία (WP249), σημείο 6.2.

²⁰ Βλ. γνώμη 2/2017 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων στην εργασία, σ. 7-8.

²¹ Βλ. επίσης γνώμη 2/2017 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων στην εργασία (WP249), σημείο 6.2.

Όσοι δεν επιθυμούν να κινηματογραφηθούν δεν υφίστανται καμία κύρωση, αλλά τοποθετούνται σε αντίστοιχα γραφεία σε άλλο σημείο του κτιρίου για τη διάρκεια της κινηματογράφησης.

24. Η ανισορροπία ισχύος δεν περιορίζεται στις δημόσιες αρχές και στους εργοδότες, αλλά μπορεί να υφίσταται και σε άλλες καταστάσεις. Όπως έχει επισημάνει η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σε διάφορες γνώμες, η συγκατάθεση μπορεί να είναι έγκυρη μόνο αν το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είναι σε θέση να έχει πραγματική επιλογή και δεν υπάρχει κίνδυνος εξαπάτησης, εκφοβισμού, εξαναγκασμού ή σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων (π.χ. σημαντικών πρόσθετων δαπανών) αν δεν δώσει τη συγκατάθεσή του. Η συγκατάθεση δεν παρέχεται ελεύθερα στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει οποιοδήποτε στοιχείο καταναγκασμού, πίεσης ή αδυναμίας άσκησης της ελεύθερης βούλησης.

3.1.2 Αιρεσιμότητα

25. Ο ρόλος του άρθρου 7 παράγραφος 4 του ΓΚΠΔ για την εκτίμηση του κατά πόσο η συγκατάθεση παρέχεται ελεύθερα είναι σημαντικός²².
26. Το άρθρο 7 παράγραφος 4 του ΓΚΠΔ υποδηλώνει ότι, μεταξύ άλλων, η κατάσταση στην οποία η συγκατάθεση «συνδυάζεται» με την αποδοχή όρων ή προϋποθέσεων, ή η σύναψη σύμβασης ή η παροχή υπηρεσίας «εξαρτάται» από τη συγκατάθεση στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της εν λόγω σύμβασης ή την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, θεωρείται εξαιρετικά ανεπιθύμητη. Εάν παρασχεθεί συγκατάθεση στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι αυτή δεν έχει παρασχεθεί ελεύθερα (αιτιολογική σκέψη 43). Στόχος του άρθρου 7 παράγραφος 4 είναι να διασφαλίσει ότι ο σκοπός της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν συγκαλύπτεται ούτε συνδυάζεται με τη σύναψη σύμβασης ή την παροχή υπηρεσίας για την οποία τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι αναγκαία. Με τον τρόπο αυτό, ο ΓΚΠΔ εξασφαλίζει ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την οποία ζητείται συγκατάθεση δεν μπορεί να καταστεί, άμεσα ή έμμεσα, η αντιπαροχή της σύμβασης. Οι δύο νόμιμες βάσεις για τη σύννομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή η συγκατάθεση και η σύμβαση, δεν επιτρέπεται να συγχωνευθούν και να μη διακρίνονται η μία από την άλλη.
27. Ο καταναγκασμός του υποκειμένου των δεδομένων να συμφωνήσει στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν όσων είναι απολύτως αναγκαία περιορίζει τις επιλογές του και παρεμποδίζει την ελεύθερη συγκατάθεση. Καθώς το δίκαιο της προστασίας των δεδομένων στοχεύει στην προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο έλεγχος του φυσικού προσώπου επί των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν είναι απαραίτητος και υφίσταται ισχυρό τεκμήριο ότι η συγκατάθεση στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι αναγκαία δεν μπορεί να θεωρείται υποχρεωτικό αντίτιμο για την εκτέλεση σύμβασης ή την παροχή υπηρεσίας.
28. Επομένως, όταν ένα αίτημα συγκατάθεσης συνδέεται με την εκτέλεση σύμβασης από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, το υποκείμενο των δεδομένων το οποίο δεν επιθυμεί να καταστήσει διαθέσιμα για

²² Άρθρο 7 παράγραφος 4 του ΓΚΠΔ: «Κατά την εκτίμηση κατά πόσο η συγκατάθεση δίνεται ελεύθερα, λαμβάνεται ιδιαιτέρως υπόψη κατά πόσο, μεταξύ άλλων, για την εκτέλεση σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μιας υπηρεσίας, τίθεται ως προϋπόθεση η συγκατάθεση στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της εν λόγω σύμβασης.» Βλ. επίσης την αιτιολογική σκέψη 43 του ΓΚΠΔ, που αναφέρει τα εξής: «[...] Η συγκατάθεση θεωρείται ότι δεν έχει παρασχεθεί ελεύθερα, εάν δεν επιτρέπεται να δοθεί χωριστή συγκατάθεση σε διαφορετικές πράξεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ακόμη και αν ενδείκνυται στη συγκεκριμένη περίπτωση, ή όταν η εκτέλεση μιας σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μιας υπηρεσίας, προϋποθέτει τη συγκατάθεση, ακόμη και αν η συγκατάθεση αυτή δεν είναι αναγκαία για την εν λόγω εκτέλεση.»

επεξεργασία από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν διατρέχει τον κίνδυνο να μην του παρασχεθούν οι υπηρεσίες που ζήτησε.

29. Προκειμένου να εκτιμηθεί αν συντρέχει τέτοια περίπτωση συνδυασμού ή εξάρτησης, είναι σημαντικό να προσδιορίζονται το αντικείμενο της σύμβασης και τα δεδομένα τα οποία θα είναι αναγκαία για την εκτέλεση της συγκεκριμένης σύμβασης.
30. Σύμφωνα με τη γνώμη 06/2014 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29, η φράση «απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης» πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Η επεξεργασία πρέπει να είναι απαραίτητη για την εκτέλεση της σύμβασης με κάθε μεμονωμένο υποκείμενο των δεδομένων και μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την επεξεργασία της διεύθυνσης του υποκειμένου των δεδομένων ούτως ώστε τα προϊόντα που αγοράζονται μέσω διαδικτύου να μπορούν να παραδοθούν ή την επεξεργασία των στοιχείων πιστωτικών καρτών για τη διευκόλυνση των πληρωμών. Στον τομέα της απασχόλησης, ο λόγος αυτός μπορεί να επιτρέπει, για παράδειγμα, την επεξεργασία πληροφοριών για τις αποδοχές και στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών προκειμένου να είναι δυνατή η πληρωμή των μισθών²³. Πρέπει να υφίσταται άμεσος και αντικειμενικός σύνδεσμος μεταξύ της επεξεργασίας των δεδομένων και του σκοπού της εκτέλεσης της σύμβασης.
31. Στην περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιθυμεί να επεξεργαστεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι όντως αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης, η συγκατάθεση δεν αποτελεί την κατάλληλη νόμιμη βάση²⁴.
32. Το άρθρο 7 παράγραφος 4 είναι λυσιτελές μόνο όταν τα δεδομένα που ζητούνται **δεν** είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης (συμπεριλαμβανομένης της παροχής υπηρεσίας) και η λήψη των δεδομένων αυτών βάσει συγκατάθεσης τίθεται ως προϋπόθεση για την εκτέλεση της συγκεκριμένης σύμβασης. Αντιστρόφως, εάν η επεξεργασία **είναι** αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης (συμπεριλαμβανομένης της παροχής υπηρεσίας), το άρθρο 7 παράγραφος 4 δεν εφαρμόζεται.
33. Παράδειγμα 6: Τράπεζα ζητεί τη συγκατάθεση πελατών προκειμένου να επιτρέψει σε τρίτους να χρησιμοποιούν τα στοιχεία πληρωμής τους για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης. Αυτή η δραστηριότητα επεξεργασίας δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης με τον πελάτη και την παροχή των συνήθων υπηρεσιών τραπεζικού λογαριασμού. Εάν η άρνηση του πελάτη να συγκατατεθεί στον συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας πρόκειται να οδηγήσει σε άρνηση παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, κλείσιμο του τραπεζικού λογαριασμού ή, ανάλογα με την περίπτωση, αύξηση της προμήθειας, η συγκατάθεση δεν παρέχεται ελεύθερα.
34. Η επιλογή του νομοθέτη να αναδείξει την αιρεσιμότητα, μεταξύ άλλων, ως τεκμήριο της έλλειψης ελευθερίας στη συγκατάθεση καταδεικνύει ότι η ύπαρξη αιρεσιμότητας πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά. Η φράση «ιδιαιτέρως υπόψη» στο άρθρο 7 παράγραφος 4 υποδηλώνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να επιδεικνύει ιδιαίτερη προσοχή όταν η σύμβαση (η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή υπηρεσίας) περιλαμβάνει αίτημα συγκατάθεσης στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

²³ Για περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα, βλ. γνώμη 06/2014 σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 95/46/EK, η οποία εκδόθηκε από την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 στις 9 Απριλίου 2014, σ. 21-22 (WP217).

²⁴ Η κατάλληλη νόμιμη βάση στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να είναι το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) (σύμβαση).

35. Δεδομένου ότι το γράμμα του άρθρου 7 παράγραφος 4 δεν ερμηνεύεται με απόλυτο τρόπο, ενδέχεται να υπάρχει πολύ μικρό περιθώριο για περιπτώσεις στις οποίες η αιρεσιμότητα αυτή δεν θα καθιστά τη συγκατάθεση ανίσχυρη. Ωστόσο, ο όρος «θεωρείται» στην αιτιολογική σκέψη 43 υποδηλώνει σαφώς ότι τέτοιες περιπτώσεις θα είναι εξαιρετικά περιορισμένες.
36. Σε κάθε περίπτωση, το βάρος της απόδειξης στο άρθρο 7 παράγραφος 4 φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας²⁵. Ο ειδικός αυτός κανόνας αντικατοπτρίζει τη γενική αρχή της λογοδοσίας, η οποία διέπει ολόκληρο τον ΓΚΠΔ. Ωστόσο, όταν εφαρμόζεται το άρθρο 7 παράγραφος 4, θα είναι πιο δύσκολο για τον υπεύθυνο επεξεργασίας να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε ελεύθερα τη συγκατάθεσή του²⁶.
37. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να ισχυριστεί ότι ο οργανισμός του παρέχει πραγματική επιλογή στα υποκείμενα των δεδομένων, εάν αυτά είναι σε θέση να επιλέξουν μεταξύ, αφενός, υπηρεσίας που περιλαμβάνει τη συγκατάθεση στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για πρόσθετους σκοπούς και, αφετέρου, ισοδύναμης υπηρεσίας που παρέχεται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας και η οποία δεν περιλαμβάνει τη συγκατάθεση στη χρήση δεδομένων για πρόσθετους σκοπούς. Εφόσον υπάρχει δυνατότητα εκτέλεσης της σύμβασης ή παροχής της υπηρεσίας της σύμβασης από τον συγκεκριμένο υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς το υποκείμενο των δεδομένων να συγκατατεθεί στην άλλη ή σε πρόσθετη χρήση δεδομένων, αυτό σημαίνει ότι δεν υφίσταται πλέον υπηρεσία υπό αίρεση. Ωστόσο, οι δύο υπηρεσίες πρέπει να είναι πραγματικά ισοδύναμες.
38. Το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι η συγκατάθεση δεν μπορεί να θεωρείται ότι παρέχεται ελεύθερα εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποστηρίζει ότι υφίσταται επιλογή μεταξύ, αφενός, της υπηρεσίας του που περιλαμβάνει τη συγκατάθεση στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για πρόσθετους σκοπούς και, αφετέρου, ισοδύναμης υπηρεσίας που παρέχεται από άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, η ελευθερία επιλογής θα εξαρτάται από το τι πράττουν άλλοι παράγοντες της αγοράς και από το αν μεμονωμένο υποκείμενο δεδομένων θα θεωρήσει πραγματικά ισοδύναμες τις υπηρεσίες του άλλου υπευθύνου επεξεργασίας. Επιπλέον, θα συνεπάγεται υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας να παρακολουθούν τις εξελίξεις της αγοράς ώστε να διασφαλίζουν τη συνεχιζόμενη ισχύ της συγκατάθεσης για τις δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων που ασκούν, καθώς ένας ανταγωνιστής μπορεί να μεταβάλει την υπηρεσία του σε μεταγενέστερο στάδιο. Επομένως, η χρήση του επιχειρήματος αυτού συνεπάγεται ότι η συγκατάθεση που στηρίζεται σε εναλλακτική επιλογή παρεχόμενη από τρίτο δεν συμμορφώνεται προς τον ΓΚΠΔ, δηλαδή ότι ο πάροχος υπηρεσιών δεν μπορεί να εμποδίζει τα υποκείμενα δεδομένων να αποκτήσουν πρόσβαση στην υπηρεσία λόγω της άρνησής τους να συγκατατεθούν.
39. Προκειμένου η συγκατάθεση να παρέχεται ελεύθερα, η πρόσβαση σε υπηρεσίες και λειτουργικότητες δεν πρέπει να τελεί υπό την αίρεση της συγκατάθεσης του χρήστη στην αποθήκευση πληροφοριών

²⁵ Βλ. επίσης το άρθρο 7 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, το οποίο ορίζει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε ελεύθερα τη συγκατάθεσή του.

²⁶ Έως έναν βαθμό, η εισαγωγή της παραγράφου αυτής αποτελεί κωδικοποίηση υφιστάμενης καθοδήγησης της ομάδας εργασίας του άρθρου 29. Όπως εξηγείται στη γνώμη 15/2011, όταν το υποκείμενο των δεδομένων βρίσκεται σε κατάσταση εξάρτησης από τον υπεύθυνο επεξεργασίας —λόγω της φύσης της σχέσης ή ειδικών περιστάσεων— μπορεί να υφίσταται ισχυρό τεκμήριο ότι η ελευθερία συγκατάθεσης περιορίζεται υπό τέτοιες συνθήκες (π.χ. σε σχέση απασχόλησης ή εάν τα δεδομένα συλλέγονται από δημόσια αρχή). Με τη θέση σε ισχύ του άρθρου 7 παράγραφος 4, θα είναι πιο δύσκολο για τον υπεύθυνο επεξεργασίας να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε ελεύθερα τη συγκατάθεσή του. Βλ. γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP 187), σ. 15-20.

στον τερματικό εξοπλισμό του χρήστη ή στην απόκτηση πρόσβασης σε πληροφορίες ήδη αποθηκευμένες στον εν λόγω εξοπλισμό (τα λεγόμενα «τείχη cookies»)²⁷.

40. Παράδειγμα 6α: Πάροχος ιστότοπου εγκαθιστά πρόγραμμα που εμποδίζει την προβολή του περιεχομένου του ιστότοπου πλην ενός αιτήματος για την αποδοχή cookies και των πληροφοριών σχετικά με τα cookies που χρησιμοποιούνται και τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων. Δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στο περιεχόμενο χωρίς να πατηθεί το κουμπί «Αποδοχή cookies». Δεδομένου ότι στο υποκείμενο των δεδομένων δεν παρέχεται πραγματική επιλογή, η συγκατάθεσή του δεν παρέχεται ελεύθερα.
41. Η συγκατάθεση στην περίπτωση αυτή δεν συνιστά έγκυρη συγκατάθεση, καθώς η παροχή της υπηρεσίας στηρίζεται στο κλικ στο κουμπί «Αποδοχή cookies» εκ μέρους του υποκειμένου των δεδομένων. Στο υποκείμενο των δεδομένων δεν παρέχεται πραγματική επιλογή.

3.1.3 Λεπτομερής ανάλυση

42. Μια υπηρεσία μπορεί να περιλαμβάνει πολλαπλές πράξεις επεξεργασίας για περισσότερους από έναν σκοπούς. Στις περιπτώσεις αυτές, τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα τον σκοπό που αποδέχονται και όχι να υποχρεούνται να συγκατατεθούν σε σύνολο σκοπών επεξεργασίας. Σε δεδομένη περίπτωση, ενδέχεται να απαιτούνται περισσότερες συγκαταθέσεις για την έναρξη παροχής υπηρεσίας, δυνάμει του ΓΚΠΔ.
43. Στην αιτιολογική σκέψη 43 διευκρινίζεται ότι η συγκατάθεση θεωρείται ότι δεν παρασχέθηκε ελεύθερα εάν η διεργασία/διαδικασία για την εξασφάλισή της δεν επιτρέπει στα υποκείμενα των δεδομένων να παρέχουν αντίστοιχα χωριστή συγκατάθεση σε διαφορετικές πράξεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (π.χ. μόνο για ορισμένες πράξεις επεξεργασίας και όχι για άλλες), ακόμη και αν ενδείκνυται στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στην αιτιολογική σκέψη 32 αναφέρεται ότι *«[η] συγκατάθεση θα πρέπει να καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας που διενεργείται για τον ίδιο σκοπό ή για τους ίδιους σκοπούς. Όταν η επεξεργασία έχει πολλαπλούς σκοπούς, θα πρέπει να δίνεται συγκατάθεση για όλους αυτούς τους σκοπούς»*.
44. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει συνενώσει περισσότερους σκοπούς επεξεργασίας και δεν έχει επιχειρήσει να ζητήσει χωριστή συγκατάθεση για κάθε σκοπό, δεν υφίσταται ελευθερία συγκατάθεσης. Η λεπτομερής αυτή ανάλυση συνδέεται στενά με την ανάγκη η συγκατάθεση να είναι συγκεκριμένη, όπως εξηγείται στην ενότητα 3.2 κατωτέρω. Όταν η επεξεργασία δεδομένων επιδιώκει περισσότερους σκοπούς, η λύση για τη συμμόρφωση προς τις προϋποθέσεις έγκυρης συγκατάθεσης έγκειται στη λεπτομερή ανάλυση, δηλαδή στον διαχωρισμό των σκοπών αυτών και στην εξασφάλιση συγκατάθεσης για κάθε επιμέρους σκοπό.

45. Παράδειγμα 7: Ένας έμπορος λιανικής ζητεί, εντός του ίδιου αιτήματος συγκατάθεσης, από τους πελάτες του να συγκατατεθούν στη χρήση των δεδομένων τους ώστε να τους αποστέλλει ηλεκτρονικά μηνύματα εμπορικής προώθησης καθώς και για να διαβιβάσει τα στοιχεία τους σε άλλες εταιρείες του ομίλου του. Η συγκατάθεση αυτή δεν είναι αναλυτική, καθώς δεν υπάρχουν χωριστές συγκαταθέσεις για τους δύο αυτούς χωριστούς σκοπούς και, επομένως, η συγκατάθεση δεν θα είναι έγκυρη. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να ληφθεί συγκεκριμένη συγκατάθεση για τη διαβίβαση των στοιχείων επικοινωνίας σε εμπορικούς εταίρους. Η συγκεκριμένη αυτή συγκατάθεση θα θεωρείται έγκυρη για κάθε εταίρο (βλ. επίσης ενότητα 3.3.1) του οποίου η ταυτότητα παρασχέθηκε

²⁷ Όπως διευκρινίζεται ανωτέρω, οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

στο υποκείμενο των δεδομένων κατά τη λήψη της συγκατάθεσής του, εφόσον η συγκατάθεση διαβιβάζεται σε αυτούς για τον ίδιο σκοπό (στο παρόν παράδειγμα: σκοπός εμπορικής προώθησης).

3.1.4 Ζημία

46. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεσή του χωρίς να ζημιωθεί (αιτιολογική σκέψη 42). Για παράδειγμα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να αποδείξει ότι η ανάκληση της συγκατάθεσης δεν συνεπάγεται κανένα κόστος για το υποκείμενο των δεδομένων και, επομένως, κανένα σαφές μειονέκτημα για εκείνον που ανακαλεί τη συγκατάθεσή του.
47. Άλλα παραδείγματα ζημίας είναι η εξαπάτηση, ο εκφοβισμός, ο εξαναγκασμός ή οι σημαντικές αρνητικές συνέπειες εάν το υποκείμενο των δεδομένων δεν παράσχει τη συγκατάθεσή του. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων είχε ελεύθερη ή πραγματική επιλογή σχετικά με την παροχή συγκατάθεσης και ότι μπορούσε να ανακαλέσει τη συγκατάθεση χωρίς να ζημιωθεί.
48. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι σε θέση να καταδείξει ότι η υπηρεσία περιλαμβάνει τη δυνατότητα ανάκλησης της συγκατάθεσης χωρίς οποιαδήποτε αρνητική συνέπεια, π.χ. να υποβαθμιστεί η εκτέλεση της υπηρεσίας σε βάρος του χρήστη, αυτό ενδέχεται να αποδεικνύει ότι η συγκατάθεση παρασχέθηκε ελεύθερα. Ο ΓΚΠΔ δεν αποκλείει όλα τα κίνητρα, αλλά ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα φέρει το βάρος της απόδειξης της ελεύθερης παροχής της συγκατάθεσης σε όλες τις περιστάσεις.
49. Παράδειγμα 8: Κατά την τηλεφόρτωση σε κινητό τηλέφωνο εφαρμογής σχετικής με τον τρόπο ζωής, η εφαρμογή ζητεί συγκατάθεση για να αποκτήσει πρόσβαση στο επιταχυνσιόμετρο του τηλεφώνου. Η πρόσβαση δεν είναι αναγκαία για τη λειτουργία της εφαρμογής, αλλά είναι χρήσιμη για τον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος επιθυμεί να έχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις κινήσεις και τα επίπεδα δραστηριότητας των χρηστών του. Όταν ο χρήστης ανακαλεί αργότερα τη συγκατάθεσή του, διαπιστώνει ότι η εφαρμογή λειτουργεί πλέον μόνο σε περιορισμένο βαθμό. Αυτό είναι ένα παράδειγμα ζημίας κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψης 42 και σημαίνει ότι δεν εξασφαλίστηκε ποτέ έγκυρη συγκατάθεση (και, επομένως, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διαγράψει όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με τις κινήσεις του χρήστη που συνέλεξε με τον τρόπο αυτό).
50. Παράδειγμα 9: Υποκείμενο δεδομένων εγγράφεται συνδρομητής σε ενημερωτικό δελτίο εμπόρου λιανικής πώλησης ειδών μόδας, το οποίο περιλαμβάνει γενικές εκπτώσεις. Ο έμπορος λιανικής ζητεί τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων για τη συλλογή περισσότερων δεδομένων σχετικά με τις αγοραστικές προτιμήσεις του, ώστε να προσαρμόσει τις προσφορές στις προτιμήσεις του υποκειμένου των δεδομένων βάσει του ιστορικού αγορών ή ερωτηματολογίου το οποίο συμπληρώνεται προαιρετικά. Εάν το υποκείμενο των δεδομένων ανακαλέσει αργότερα τη συγκατάθεση, θα λαμβάνει εκ νέου μη εξατομικευμένες εκπτώσεις στα είδη μόδας. Αυτό δεν συνιστά ζημία, καθώς χάθηκε μόνο το επιτρεπόμενο κίνητρο.
51. Παράδειγμα 10: Περιοδικό μόδας προσφέρει στους αναγνώστες του πρόσβαση στην αγορά νέων καλλυντικών προϊόντων πριν από την επίσημη πρώτη κυκλοφορία τους.
52. Τα προϊόντα θα είναι σύντομα διαθέσιμα προς πώληση, αλλά στους αναγνώστες του συγκεκριμένου περιοδικού προσφέρεται αποκλειστική εκ των προτέρων παρουσίαση των εν λόγω προϊόντων. Προκειμένου να λάβουν την προσφορά αυτή, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να παράσχουν την ταχυδρομική διεύθυνσή τους και να συμφωνήσουν να εγγραφούν στον κατάλογο διανομής του περιοδικού. Η ταχυδρομική διεύθυνση είναι αναγκαία για την αποστολή και ο κατάλογος διανομής

χρησιμοποιείται για την αποστολή εμπορικών προσφορών για προϊόντα, όπως καλλυντικά ή μπλουζάκια, όλο τον χρόνο.

53. Η εταιρεία εξηγεί ότι τα δεδομένα που περιέχονται στον κατάλογο διανομής θα χρησιμοποιούνται μόνο για την αποστολή εμπορευμάτων και έντυπων διαφημίσεων από το ίδιο το περιοδικό και δεν πρόκειται να διαβιβαστούν σε κανέναν άλλο οργανισμό.
54. Εάν ο αναγνώστης δεν επιθυμεί να γνωστοποιήσει τη διεύθυνσή του για τον λόγο αυτό, δεν υπάρχει ζημία, καθώς τα προϊόντα θα είναι στη διάθεσή του ούτως ή άλλως.

3.2 Συγκεκριμένη συγκατάθεση

55. Στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) επιβεβαιώνεται ότι η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων πρέπει να παρέχεται για «έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους» σκοπούς και ότι το υποκείμενο των δεδομένων έχει επιλογή για καθέναν εξ αυτών²⁸. Στόχος της απαίτησης η συγκατάθεση να είναι «συγκεκριμένη» είναι να διασφαλίζεται ένας βαθμός ελέγχου για τον χρήστη και διαφάνειας για το υποκείμενο των δεδομένων. Η απαίτηση αυτή δεν έχει μεταβληθεί στον ΓΚΠΔ και εξακολουθεί να συνδέεται στενά με την απαίτηση της «εν πλήρει επιγνώσει» συγκατάθεσης. Ταυτόχρονα, πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με την απαίτηση «λεπτομερούς ανάλυσης» για την εξασφάλιση «ελεύθερης» συγκατάθεσης²⁹. Εν ολίγοις, προκειμένου να συμμορφώνεται με το στοιχείο της «συγκεκριμένης» συγκατάθεσης, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να εφαρμόζει τα εξής:
- i προσδιορισμό του σκοπού ως εγγύηση κατά της υφέρπουσας διεύρυνσης λειτουργιών,
 - ii λεπτομερή ανάλυση στα αιτήματα συγκατάθεσης, και
 - iii σαφή διαχωρισμό των πληροφοριών που αφορούν την εξασφάλιση συγκατάθεσης για δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων από τις πληροφορίες σχετικά με άλλα θέματα.
56. **Όσον αφορά το σημείο i):** Δυνάμει του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ, για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης απαιτείται πάντοτε ο προσδιορισμός καθορισμένου, ρητού και νόμιμου σκοπού για την επιδιωκόμενη δραστηριότητα επεξεργασίας³⁰. Η ανάγκη για συγκεκριμένη συγκατάθεση, σε συνδυασμό με την έννοια του περιορισμού του σκοπού, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β), λειτουργεί ως εγγύηση κατά της σταδιακής διεύρυνσης ή σύγχυσης των σκοπών για τους οποίους τα δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία, μετά τη συμφωνία του υποκειμένου των δεδομένων στην αρχική συλλογή των δεδομένων. Το φαινόμενο αυτό, γνωστό επίσης ως υφέρπουσα διεύρυνση λειτουργιών, συνιστά κίνδυνο για τα υποκείμενα των δεδομένων, καθώς μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη αναμενόμενη χρήση δεδομένων προσωπικού

²⁸ Περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τον προσδιορισμό των «σκοπών» παρέχεται στη γνώμη 3/2013 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (WP203).

²⁹ Στην αιτιολογική σκέψη 43 του ΓΚΠΔ αναφέρεται ότι θα απαιτείται, όπου ενδείκνυται, χωριστή συγκατάθεση για διαφορετικές πράξεις επεξεργασίας.

Θα πρέπει να παρέχονται επιλογές αναλυτικής συγκατάθεσης, ώστε τα υποκείμενα των δεδομένων να μπορούν να συγκατατίθενται χωριστά σε χωριστούς σκοπούς.

³⁰ Βλ. γνώμη 3/2013 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού (WP203), σ. 16: *Για τους λόγους αυτούς, σκοπός ο οποίος είναι αόριστος ή γενικός, όπως, για παράδειγμα «βελτίωση της εμπειρίας των χρηστών», «σκοποί εμπορικής προώθησης», «σκοποί ασφάλειας της ΤΠ» ή «μελλοντική έρευνα», –χωρίς περισσότερες λεπτομέρειες– δεν πληρούν συνήθως τα κριτήρια του «συγκεκριμένου».*

χαρακτήρα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τρίτους και την απώλεια ελέγχου από το υποκείμενο των δεδομένων.

57. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επικαλείται το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α), τα υποκείμενα των δεδομένων πρέπει να παρέχουν πάντοτε συγκατάθεση για συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας³¹. Σύμφωνα με την έννοια του *περιορισμού του σκοπού*, το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) και την αιτιολογική σκέψη 32, η συγκατάθεση μπορεί να καλύπτει διαφορετικές πράξεις, εφόσον οι πράξεις αυτές εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Εξυπακούεται ότι συγκεκριμένη συγκατάθεση μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο όταν τα υποκείμενα των δεδομένων ενημερώνονται συγκεκριμένα για τους επιδιωκόμενους σκοπούς της χρήσης των δεδομένων που τα αφορούν.
58. Ανεξάρτητα από τις διατάξεις σχετικά με τη συμβατότητα των σκοπών, η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται για συγκεκριμένο σκοπό. Τα υποκείμενα των δεδομένων παρέχουν τη συγκατάθεσή τους υπό την προϋπόθεση ότι διατηρούν τον έλεγχο και ότι τα δεδομένα τους θα υποβληθούν σε επεξεργασία μόνο για τους προσδιοριζόμενους συγκεκριμένους σκοπούς. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επεξεργάζεται δεδομένα βάσει συγκατάθεσης και επιθυμεί να επεξεργαστεί τα δεδομένα και για άλλο σκοπό, πρέπει να ζητήσει πρόσθετη συγκατάθεση για τον άλλο αυτό σκοπό, εκτός εάν υπάρχει άλλη νόμιμη βάση η οποία αντικατοπτρίζει καλύτερα την κατάσταση.

59. Παράδειγμα 11: Καλωδιακό τηλεοπτικό δίκτυο συλλέγει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των συνδρομητών του, βάσει συγκατάθεσής τους, προκειμένου να τους υποβάλλει προσωπικές προτάσεις για νέες ταινίες που ενδέχεται να τους ενδιαφέρουν με βάση τις συνήθειές τους όσον αφορά την τηλεθέαση. Έπειτα από ένα χρονικό διάστημα, το τηλεοπτικό δίκτυο αποφασίζει ότι θα ήθελε να επιτρέψει σε τρίτους να αποστέλλουν (ή να προβάλλουν) στοχευμένες διαφημίσεις με βάση τις συνήθειες τηλεθέασης των συνδρομητών. Λαμβανομένου υπόψη του νέου αυτού σκοπού, απαιτείται νέα συγκατάθεση.

60. **Όσον αφορά το σημείο ii):** Οι μηχανισμοί συγκατάθεσης δεν αρκεί μόνο να είναι αναλυτικοί για να ανταποκρίνονται στην απαίτηση «ελεύθερης» συγκατάθεσης, αλλά πρέπει επίσης να είναι «συγκεκριμένοι». Αυτό σημαίνει ότι υπεύθυνος επεξεργασίας ο οποίος ζητεί συγκατάθεση για περισσότερους διαφορετικούς σκοπούς θα πρέπει να παρέχει χωριστή δυνατότητα επιλογής συμμετοχής για κάθε σκοπό, ώστε οι χρήστες να μπορούν να παρέχουν συγκεκριμένη συγκατάθεση για συγκεκριμένους σκοπούς.
61. **Όσον αφορά το σημείο iii):** Τέλος, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες με κάθε χωριστό αίτημα συγκατάθεσης σχετικά με τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για κάθε σκοπό, προκειμένου να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων για τον αντίκτυπο των διαφόρων επιλογών που διαθέτουν. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται στα υποκείμενα των δεδομένων η δυνατότητα συγκεκριμένης συγκατάθεσης. Το ζήτημα αυτό αλληλεπικαλύπτεται με την υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας να παρέχουν σαφείς πληροφορίες, το οποίο εξετάζεται στο σημείο 3.3. κατωτέρω.

3.3 Εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση

62. Στον ΓΚΠΔ, η απαίτηση να παρέχεται η συγκατάθεση εν πλήρει επιγνώσει ενισχύεται. Βάσει του άρθρου 5 του ΓΚΠΔ, η απαίτηση διαφάνειας κατατάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές, συνδεδεμένη στενά με τις αρχές της αντικειμενικότητας και της νομιμότητας. Η παροχή πληροφοριών στα υποκείμενα των δεδομένων πριν από την εξασφάλιση της συγκατάθεσής τους είναι ουσιώδης προκειμένου να παρέχεται σε αυτά η δυνατότητα να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις, να

³¹ Αυτό συνάδει με τη γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), για παράδειγμα στη σ. 20.

κατανοούν αυτό στο οποίο συγκατατίθενται και να ασκούν, για παράδειγμα, το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσής τους. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρέχει προσβάσιμες πληροφορίες, ο έλεγχος του χρήστη καθίσταται πλάσματικός και η συγκατάθεση είναι ανίσχυρη βάση για την επεξεργασία.

63. Συνέπεια της μη τηρήσεως των απαιτήσεων για εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση είναι ότι η συγκατάθεση θα είναι ανίσχυρη και ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενδέχεται να παραβαίνει το άρθρο 6 του ΓΚΠΔ.

3.3.1 Ελάχιστες απαιτήσεις περιεχομένου για να είναι η συγκατάθεση «εν πλήρει επιγνώσει»

64. Για να παρέχεται η συγκατάθεση εν πλήρει επιγνώσει, το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να ενημερώνεται για ορισμένα στοιχεία τα οποία είναι καθοριστικής σημασίας για την επιλογή του. Επομένως, το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι, για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης, απαιτείται η παροχή τουλάχιστον των ακόλουθων πληροφοριών:

- i. ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας,³²
- ii. σκοπός καθεμίας από τις πράξεις επεξεργασίας για τις οποίες ζητείται συγκατάθεση³³,
- iii. είδος των δεδομένων που θα συλλεχθούν και θα χρησιμοποιηθούν,³⁴
- iv. ύπαρξη του δικαιώματος ανάκλησης της συγκατάθεσης³⁵,
- v. πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των δεδομένων για αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ)³⁶, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, και
- vi. πληροφορίες σχετικά με τους ενδεχόμενους κινδύνους των διαβιβάσεων δεδομένων λόγω της απουσίας απόφασης επάρκειας και κατάλληλων εγγυήσεων κατά το άρθρο 46.³⁷

65. Όσον αφορά τα σημεία i) και iii), το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι, στις περιπτώσεις στις οποίες η ζητούμενη συγκατάθεση θα χρησιμοποιηθεί από περισσότερους (από κοινού) υπευθύνους επεξεργασίας ή εάν τα δεδομένα πρόκειται να διαβιβαστούν ή να υποβληθούν σε επεξεργασία από άλλους υπευθύνους επεξεργασίας που επιθυμούν να στηριχθούν στην αρχική συγκατάθεση, όλοι αυτοί οι οργανισμοί θα πρέπει να κατονομάζονται. Οι εκτελούντες την επεξεργασία δεν χρειάζεται να κατονομάζονται στο πλαίσιο των απαιτήσεων συγκατάθεσης, παρότι, για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης προς τα

³²Βλ. επίσης την αιτιολογική σκέψη 42 του ΓΚΠΔ: «[...] Για να θεωρηθεί η συγκατάθεση εν επιγνώσει, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να γνωρίζει τουλάχιστον την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και τους σκοπούς της επεξεργασίας για την οποία προορίζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. [...]»

³³Ομοίως, βλ. την αιτιολογική σκέψη 42 του ΓΚΠΔ.

³⁴Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 22-23.

³⁵ Βλ. άρθρο 7 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ.

³⁶ Βλ. επίσης κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων και την κατάρτιση προφίλ για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679 (WP251), σημείο IV.B, σ. 20 επ.

³⁷Βάσει του άρθρου 49 παράγραφος 1 στοιχείο α), όταν ζητείται ρητή συγκατάθεση, πρέπει να παρέχονται συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με την απουσία εγγυήσεων κατά το άρθρο 46. Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 22.

άρθρα 13 και 14 του ΓΚΠΔ, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να παρέχουν πλήρη κατάλογο των αποδεκτών ή κατηγοριών αποδεκτών, συμπεριλαμβανομένων των εκτελούντων την επεξεργασία. Συμπερασματικά, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι, ανάλογα με τις περιστάσεις και το πλαίσιο κάθε περίπτωσης, ενδέχεται να απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες ώστε το υποκείμενο των δεδομένων να μπορεί να κατανοήσει πραγματικά τις επίμαχες πράξεις επεξεργασίας.

3.3.2 Τρόπος παροχής των πληροφοριών

66. Ο ΓΚΠΔ δεν καθορίζει τον τρόπο ή τη μορφή με την οποία πρέπει να παρέχονται οι πληροφορίες προκειμένου να πληρούται η απαίτηση της εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεσης. Συνεπώς, έγκυρες πληροφορίες μπορούν να παρέχονται με διάφορους τρόπους, όπως με γραπτές ή προφορικές δηλώσεις ή με ακουστικά ή οπτικά μηνύματα. Ωστόσο, ο ΓΚΠΔ θέτει αρκετές απαιτήσεις για την εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση, κυρίως στο άρθρο 7 παράγραφος 2 και στην αιτιολογική σκέψη 32. Οι απαιτήσεις αυτές δημιουργούν υψηλότερα πρότυπα όσον αφορά τη σαφήνεια και την προσβασιμότητα των πληροφοριών.
67. Όταν ζητούν συγκατάθεση, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι χρησιμοποιούν σε κάθε περίπτωση σαφή και απλή διατύπωση. Αυτό σημαίνει ότι το μήνυμα θα πρέπει να είναι εύκολα κατανοητό για τον μέσο άνθρωπο και όχι μόνο για νομικούς. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεν μπορούν να χρησιμοποιούν μακροσκελείς και δυσνόητες πολιτικές απορρήτου ή δηλώσεις που βρίθουν νομικών όρων. Η συγκατάθεση πρέπει να είναι σαφής και διακριτή από άλλα θέματα και να παρέχεται σε κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή. Η απαίτηση αυτή σημαίνει κατ' ουσία ότι οι πληροφορίες που είναι σημαντικές για τη λήψη εν πλήρει επιγνώσει αποφάσεων σχετικά με την παροχή ή μη συγκατάθεσης δεν πρέπει να είναι κρυμμένες σε γενικούς όρους και προϋποθέσεις³⁸.
68. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διασφαλίζει ότι η συγκατάθεση δίνεται βάσει πληροφοριών οι οποίες παρέχουν στα υποκείμενα των δεδομένων τη δυνατότητα να προσδιορίσουν με ευκολία ποιος είναι ο υπεύθυνος επεξεργασίας και να κατανοήσουν σε τι συναινούν. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να περιγράψει σαφώς τον σκοπό της επεξεργασίας δεδομένων για τον οποίο ζητείται η συγκατάθεση³⁹.
69. Συγκεκριμένη καθοδήγηση σχετικά με την προσβασιμότητα παρασχέθηκε επίσης στις κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη διαφάνεια. Εάν η συγκατάθεση πρόκειται να παρασχεθεί με ηλεκτρονικά μέσα, το αίτημα πρέπει να είναι σαφές και περιεκτικό. Η παροχή αναλυτικών πληροφοριών σε πολλαπλά επίπεδα μπορεί να αποτελέσει κατάλληλο τρόπο χειρισμού της διττής υποχρέωσης περί, αφενός, ακρίβειας και πληρότητας και, αφετέρου, κατανοητού χαρακτήρα των πληροφοριών.
70. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να αξιολογεί το είδος του κοινού το οποίο παρέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στον οργανισμό του. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που το κοινό-στόχος περιλαμβάνει ανήλικα υποκείμενα δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να διασφαλίσει ότι οι πληροφορίες είναι κατανοητές από ανηλίκους⁴⁰. Αφού προσδιορίσει το κοινό του, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να καθορίσει το είδος των πληροφοριών που θα πρέπει να παράσχει και,

³⁸ Η δήλωση συγκατάθεσης πρέπει να αναφέρεται ως τέτοια. Διατύπωση όπως «Γνωρίζω ότι...» δεν πληροί την προϋπόθεση σαφούς διατύπωσης.

³⁹ Βλ. άρθρο 4 σημείο 11) και άρθρο 7 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ.

⁴⁰ Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 58 σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να είναι κατανοητές από τα παιδιά.

ακολουθως, τον τρόπο με τον οποίο θα παρουσιάσει τις πληροφορίες στα υποκείμενα των δεδομένων.

71. Στο άρθρο 7 παράγραφος 2 εξετάζονται οι προδιατυπωμένες γραπτές δηλώσεις συγκατάθεσης οι οποίες αφορούν και άλλα θέματα. Όταν ζητείται συγκατάθεση στο πλαίσιο (έντυπη) σύμβασης, το αίτημα συγκατάθεσης θα πρέπει να είναι σαφώς διακριτό από τα άλλα θέματα. Εάν η έντυπη σύμβαση περιλαμβάνει πολλές πτυχές οι οποίες δεν σχετίζονται με το ζήτημα της συγκατάθεσης για τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το ζήτημα της συγκατάθεσης πρέπει να εξετάζεται κατά τρόπο σαφώς διακριτό ή σε χωριστό έγγραφο. Ομοίως, εάν η συγκατάθεση ζητείται με ηλεκτρονικά μέσα, το αίτημα συγκατάθεσης πρέπει να είναι χωριστό και διακριτό, και δεν μπορεί να είναι απλώς μια παράγραφος στους όρους και στις προϋποθέσεις, βάσει της αιτιολογικής σκέψης 32⁴¹. Προκειμένου να ληφθούν υπόψη μικρές οθόνες ή άλλες καταστάσεις με περιορισμένο χώρο για πληροφορίες, μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής πληροφοριών σε πολλαπλά επίπεδα, αν ενδείκνυται, ώστε να αποφευχθεί υπερβολική παρεμβολή στην εμπειρία χρήστη ή στον σχεδιασμό του προϊόντος.
72. Υπεύθυνος επεξεργασίας ο οποίος στηρίζεται στη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων πρέπει επίσης να εκπληρώσει τις χωριστές υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών που προβλέπονται στα άρθρα 13 και 14, προκειμένου να εξασφαλίσει τη συμμόρφωσή του προς τον ΓΚΠΔ. Στην πράξη, η συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών και η συμμόρφωση προς την απαίτηση εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεσης μπορούν να οδηγήσουν, σε πολλές περιπτώσεις, στην εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης. Ωστόσο, η παρούσα ενότητα βασίζεται στην παραδοχή ότι έγκυρη «εν πλήρει επιγνώσει» συγκατάθεση μπορεί να υπάρξει ακόμη και όταν δεν αναφέρονται κατά τη διαδικασία εξασφάλισης της συγκατάθεσης όλα τα στοιχεία που προβλέπονται στα άρθρα 13 και/ή 14 (αναμφίβολα, τα στοιχεία αυτά πρέπει να αναφέρονται σε άλλα σημεία, όπως στην ανακοίνωση της εταιρείας σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής). Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει εκδώσει χωριστές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την απαίτηση της διαφάνειας.

73. Παράδειγμα 12: Η εταιρεία Χ είναι υπεύθυνος επεξεργασίας και έλαβε καταγγελίες σύμφωνα με τις οποίες δεν είναι σαφείς στα υποκείμενα των δεδομένων οι σκοποί χρήσης των δεδομένων για τους οποίους ζητείται η συγκατάθεσή τους. Η εταιρεία αντιλαμβάνεται ότι πρέπει να επαληθεύσει αν οι πληροφορίες που περιέχονται στο αίτημα συγκατάθεσης είναι κατανοητές για τα υποκείμενα των δεδομένων. Η Χ συγκροτεί εθελοντικές ομάδες δοκιμής αποτελούμενες από ειδικές κατηγορίες πελατών της και παρουσιάζει στο κοινό αυτό νέες εκδόσεις των πληροφοριών για τη συγκατάθεση, προτού ανακοινώσει τις πληροφορίες εκτός εταιρείας. Η επιλογή της ομάδας σέβεται την αρχή της ανεξαρτησίας και πραγματοποιείται βάσει προτύπων που διασφαλίζουν αντιπροσωπευτικό και αμερόληπτο αποτέλεσμα. Τα μέλη της ομάδας λαμβάνουν ένα ερωτηματολόγιο και αναφέρουν τι κατανοούν από τις πληροφορίες, ενώ βαθμολογούν το ερωτηματολόγιο από την άποψη του πόσο κατανοητές και συναφείς είναι οι πληροφορίες. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεχίζει τις δοκιμές έως ότου οι ομάδες αναφέρουν ότι οι πληροφορίες είναι κατανοητές. Η Χ εκπονεί έκθεση σχετικά με την δοκιμή και την φυλάσσει ώστε να είναι διαθέσιμη στο μέλλον. Στο παράδειγμα αυτό περιγράφεται ένας δυναμικός τρόπος για να αποδείξει η Χ ότι τα υποκείμενα των δεδομένων λαμβάνουν σαφείς

⁴¹Βλ. επίσης την αιτιολογική σκέψη 42 και την οδηγία 93/13/ΕΚ, ιδίως το άρθρο 5 (διατύπωση με σαφή και κατανοητό τρόπο και, σε περίπτωση αμφιβολίας, επικρατεί η ευνοϊκότερη για τον καταναλωτή ερμηνεία) και το άρθρο 6 (οι καταχρηστικές ρήτρες είναι ανίσχυρες, η σύμβαση εξακολουθεί να ισχύει χωρίς τις ρήτρες αυτές μόνο εάν εξακολουθεί να έχει νόημα, διαφορετικά η σύμβαση είναι ανίσχυρη στο σύνολό της).

πληροφορίες προτού συγκατατεθούν στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τη Χ.

74. Παράδειγμα 13: Εταιρεία επεξεργάζεται δεδομένα βάσει συγκατάθεσης. Η εταιρεία χρησιμοποιεί ανακοίνωση πολλαπλών επιπέδων σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής η οποία περιλαμβάνει αίτημα συγκατάθεσης. Η εταιρεία γνωστοποιεί όλα τα βασικά στοιχεία του υπευθύνου επεξεργασίας και τις προβλεπόμενες δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων⁴². Ωστόσο, η εταιρεία δεν αναφέρει στο πρώτο επίπεδο παροχής πληροφοριών της ανακοίνωσης τον τρόπο με τον οποίο μπορεί κανείς να έρθει σε επικοινωνία με τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων της εταιρείας. Για τους σκοπούς της ύπαρξης έγκυρης νόμιμης βάσης, όπως νοείται στο άρθρο 6, ο εν λόγω υπεύθυνος επεξεργασίας εξασφάλισε έγκυρη «εν πλήρει επιγνώσει» συγκατάθεση, ακόμη και αν τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων δεν γνωστοποιήθηκαν στο υποκείμενο των δεδομένων (στο πρώτο επίπεδο παροχής πληροφοριών) σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ.

3.4 Ρητή δήλωση βούλησης

75. Ο ΓΚΠΔ ορίζει σαφώς ότι η συγκατάθεση απαιτεί δήλωση του υποκειμένου των δεδομένων ή σαφή θετική ενέργεια, το οποίο σημαίνει ότι η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται πάντοτε μέσω θετικής ενέργειας ή δήλωσης. Πρέπει να είναι προφανές ότι το υποκείμενο των δεδομένων συγκατατέθηκε στη συγκεκριμένη επεξεργασία.
76. Το άρθρο 2 στοιχείο η) της οδηγίας 95/46/ΕΚ περιγράφει τη συγκατάθεση ως «δήλωση βουλήσεως με την οποία το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν». Το άρθρο 4 σημείο 11) του ΓΚΠΔ επεκτείνει αυτόν τον ορισμό διευκρινίζοντας ότι η έγκυρη συγκατάθεση προϋποθέτει *ρητή ένδειξη με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια*, σύμφωνα με προηγούμενη καθοδήγηση που εκδόθηκε από την ομάδα εργασίας του άρθρου 29.
77. «Σαφής θετική ενέργεια» σημαίνει ότι το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να έχει προβεί σε εκούσια ενέργεια για να συγκατατεθεί στη συγκεκριμένη επεξεργασία⁴³. Στην αιτιολογική σκέψη 32

⁴² Επισημαίνεται ότι, όταν η ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας ή ο σκοπός της επεξεργασίας δεν είναι εμφανείς στο πρώτο επίπεδο παροχής πληροφοριών της ανακοίνωσης πολλαπλών επιπέδων σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής (και περιέχονται σε επόμενα επίπεδα), θα είναι δύσκολο για τον υπεύθυνο επεξεργασίας των δεδομένων να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε τη συγκατάθεσή του εν πλήρει επιγνώσει, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων μπορεί να αποδείξει ότι το εν λόγω υποκείμενο των δεδομένων προσπέρασε τις πληροφορίες αυτές προτού παράσχει τη συγκατάθεσή του.

⁴³ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, εκτίμηση επιπτώσεων, παράρτημα 2, σ. 20, καθώς και σ. 105-106: *Όπως επισημαίνεται και στη γνώμη που εξέδωσε η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη συγκατάθεση, κρίνεται απαραίτητο να αποσαφηνιστεί ότι η έγκυρη συγκατάθεση απαιτεί τη χρήση μηχανισμών που δεν αφήνουν περιθώριο αμφιβολίας όσον αφορά την πρόθεση του υποκειμένου των δεδομένων να συγκατατεθεί, καθώς και να καταστεί επίσης σαφές ότι –στο πλαίσιο του διαδικτυακού περιβάλλοντος– η χρήση προεπιλογών τις οποίες το υποκείμενο των δεδομένων υποχρεούται να τροποποιήσει προκειμένου να αρνηθεί την επεξεργασία (σιωπηρή συγκατάθεση) δεν συνιστά αφ' εαυτή ρητή συγκατάθεση. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί στα φυσικά πρόσωπα μεγαλύτερος έλεγχος επί των δεδομένων τους, σε κάθε περίπτωση που η επεξεργασία βασίζεται στη συγκατάθεσή τους. Όσον αφορά τον αντίκτυπο στους υπευθύνους επεξεργασίας, η πρόβλεψη αυτή δεν θα έχει σημαντικό αντίκτυπο καθώς αποσαφηνίζει απλώς και διευκρινίζει καλύτερα τις συνέπειες της ισχύουσας οδηγίας όσον αφορά τις προϋποθέσεις για έγκυρη και ουσιαστική συγκατάθεση από το υποκείμενο των δεδομένων. Ειδικότερα, στον βαθμό που η «explicit» (ρητή) συγκατάθεση θα αποσαφηνίσει –αντικαθιστώντας την «unambiguous» (ρητή) συγκατάθεση– τον τρόπο και την ποιότητα της συγκατάθεσης και στον βαθμό που δεν υπάρχει πρόθεση επέκτασης των περιπτώσεων και των καταστάσεων στις οποίες η (explicit-*

παρέχεται πρόσθετη καθοδήγηση σχετικά με το σημείο αυτό. Η συγκατάθεση μπορεί να ληφθεί μέσω γραπτής ή (ηχογραφημένης) προφορικής δήλωσης, μεταξύ άλλων με ηλεκτρονικά μέσα.

78. Ενδεχομένως, ο πλέον κυριολεκτικός τρόπος εκπλήρωσης του κριτηρίου της «γραπτής δήλωσης» να είναι να διασφαλίζεται ότι το υποκείμενο των δεδομένων συντάσσει επιστολή ή ηλεκτρολογεί μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας όπου εξηγεί σε τι ακριβώς συγκατατίθεται. Ωστόσο, συχνά αυτό δεν είναι ρεαλιστικό. Οι γραπτές δηλώσεις μπορούν να έχουν πολλές μορφές και μεγέθη που μπορούν να συνάδουν με τον ΓΚΠΔ.
79. Με την επιφύλαξη του ισχύοντος (εθνικού) ενοχικού δικαίου, η συγκατάθεση μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω ηχογραφημένης προφορικής δήλωσης, παρότι πρέπει να δίδεται η δέουσα προσοχή στις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στο υποκείμενο των δεδομένων πριν από τη δήλωση της συγκατάθεσης. Η χρήση προσυμπληρωμένων τετραγωνιδίων είναι ανίσχυρη βάσει του ΓΚΠΔ. Η σιωπή ή η αδράνεια από την πλευρά του υποκειμένου των δεδομένων, καθώς και η απλή χρήση της υπηρεσίας, δεν μπορούν να εκλαμβάνονται ως ενεργή δήλωση επιλογής.
80. Παράδειγμα 14: Κατά την εγκατάσταση λογισμικού, η εφαρμογή ζητεί τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων για τη χρήση μη ανωνυμοποιημένων αναφορών σφάλματος για τη βελτίωση του λογισμικού. Το αίτημα συγκατάθεσης συνοδεύεται από ανακοίνωση πολλαπλών επιπέδων σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής, στην οποία παρέχονται οι αναγκαίες πληροφορίες. Επιλέγοντας ενεργά το προαιρετικό τετραγωνίδιο με την ένδειξη «Συγκατατίθεμαι», ο χρήστης είναι σε θέση να προβεί σε «σαφή θετική ενέργεια» ώστε να συγκατατεθεί στην επεξεργασία.

81. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει επίσης να μεριμνά ώστε η συγκατάθεση να μην εξασφαλίζεται με την ίδια ενέργεια με την οποία παρέχεται η συμφωνία σε σύμβαση ή γίνονται αποδεκτοί γενικοί όροι και προϋποθέσεις υπηρεσίας. Η συνολική αποδοχή γενικών όρων και προϋποθέσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί σαφής θετική ενέργεια συγκατάθεσης στη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΓΚΠΔ δεν επιτρέπει στους υπευθύνους επεξεργασίας να προσφέρουν προσυμπληρωμένα τετραγωνίδια ή λύσεις αυτοεξαίρεσης που απαιτούν την επέμβαση του υποκειμένου των δεδομένων για να αποτραπεί η συμφωνία (για παράδειγμα, «τετραγωνίδια αυτοεξαίρεσης»)⁴⁴.
82. Όταν η συγκατάθεση πρόκειται να δοθεί κατόπιν αιτήματος που υποβλήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα, το αίτημα συγκατάθεσης δεν πρέπει να διαταράσσει *αδικαιολόγητα* τη χρήση της υπηρεσίας για την οποία παρέχεται η συγκατάθεση⁴⁵. Μια ενεργή θετική πράξη με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων υποδεικνύει τη συγκατάθεσή του μπορεί να είναι αναγκαία σε αντίθεση με κάποιον άλλον τρόπο ο οποίος μπορεί να παρεμβαίνει ή να διαταράσσει λιγότερο την υπηρεσία αλλά συνεπάγεται ασάφεια. Επομένως, για την αποτελεσματική εξασφάλιση της συγκατάθεσης, μπορεί να απαιτηθεί η διατάραξη, ως έναν βαθμό, της εμπειρίας χρήστη.
83. Ωστόσο, τηρώντας τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας είναι ελεύθεροι να αναπτύσσουν τη ροή συγκατάθεσης κατά τρόπο που να ταιριάζει στον οργανισμό τους. Συναφώς, φυσικές κινήσεις μπορούν να θεωρηθούν σαφής θετική ενέργεια σύμφωνη με τον ΓΚΠΔ.
84. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να σχεδιάζουν τους μηχανισμούς συγκατάθεσης κατά τρόπο σαφή για τα υποκείμενα των δεδομένων. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να αποφεύγουν την

ρητή) συγκατάθεση θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως λόγος επεξεργασίας, ο αντίκτυπος του μέτρου αυτού στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων δεν αναμένεται να είναι σημαντικός.

⁴⁴ Βλ. άρθρο 7 παράγραφος 2. Βλ. επίσης έγγραφο εργασίας 02/2013 σχετικά με τη λήψη συγκατάθεσης για τα cookies (WP208), σ. 3-6.

⁴⁵ Βλ. αιτιολογική σκέψη 32 του ΓΚΠΔ.

ασάφεια και πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ενέργεια με την οποία παρέχεται η συγκατάθεση είναι διακριτή από άλλες ενέργειες. Επομένως, η απλή συνέχιση της συνήθους χρήσης ιστότοπου δεν συνιστά συμπεριφορά από την οποία μπορεί να συναχθεί δήλωση βούλησης του υποκειμένου των δεδομένων να συμφωνήσει σε προτεινόμενη πράξη επεξεργασίας.

85. Παράδειγμα 15: Η μετατόπιση ενός κουμπιού σε μια οθόνη, η κίνηση του χεριού μπροστά σε έξυπνη κάμερα, η περιστροφή έξυπνου τηλεφώνου με τη φορά των δεικτών του ρολογιού ή σε κίνηση που σχηματίζει τον αριθμό οκτώ μπορούν να είναι επιλογές για τη δήλωση συμφωνίας, εφόσον παρέχονται σαφείς πληροφορίες και είναι σαφές ότι η κίνηση αυτή δηλώνει συμφωνία σε συγκεκριμένο αίτημα (π.χ. εάν μετατοπίσετε αυτό το κουμπί προς τα αριστερά, συμφωνείτε με τη χρήση των πληροφοριών Χ για τον σκοπό Υ. Επαναλάβετε την κίνηση για επιβεβαίωση). Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι η συγκατάθεση εξασφαλίστηκε με τον τρόπο αυτό, τα δε υποκείμενα των δεδομένων πρέπει να είναι σε θέση να ανακαλέσουν τη συγκατάθεση με την ίδια ευκολία με την οποία την έδωσαν.

86. Παράδειγμα 16: Βάσει της αιτιολογικής σκέψης 32, ενέργειες όπως η κύλιση προς τα κάτω ή η μετατόπιση σε ιστότοπο ή παρόμοιες δραστηριότητες του χρήστη σε καμία περίπτωση δεν πληρούν την απαίτηση για σαφή και θετική ενέργεια: ενέργειες αυτού του είδους μπορεί να είναι δύσκολο να διακριθούν από άλλες δραστηριότητες ή πράξεις αλληλεπίδρασης του χρήστη και, επομένως, δεν θα είναι επίσης δυνατόν να διευκρινιστεί ότι έχει ληφθεί ρητή συγκατάθεση. Περαιτέρω, σε μια τέτοια περίπτωση, θα είναι δύσκολο να παρασχεθεί στον χρήστη τρόπος ανάκλησης της συγκατάθεσής του με την ίδια ευκολία με την οποία την παρείχε.

87. Στο ψηφιακό περιβάλλον, είναι πολλές οι περιπτώσεις στις οποίες για να λειτουργήσει μια υπηρεσία απαιτούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, με αποτέλεσμα τα υποκείμενα των δεδομένων να λαμβάνουν καθημερινά πολλά αιτήματα συγκατάθεσης που πρέπει να απαντηθούν με κλικ και μετατοπίσεις κουμπιών. Αυτό μπορεί να προκαλέσει ένα είδος κόπωσης από τα κλικ: όταν η συχνότητα εμφάνισής τους είναι υπερβολική, το πραγματικό αποτέλεσμα προειδοποίησης των μηχανισμών συγκατάθεσης μειώνεται.

88. Ως αποτέλεσμα, τα υποκείμενα των δεδομένων σταματούν να διαβάζουν τις ερωτήσεις συγκατάθεσης. Το γεγονός αυτό ενέχει ιδιαίτερο κίνδυνο για τα υποκείμενα των δεδομένων, καθώς, συνήθως, η συγκατάθεση ζητείται για πράξεις οι οποίες είναι καταρχήν παράνομες χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Ο ΓΚΠΔ επιβάλλει στους υπευθύνους επεξεργασίας την υποχρέωση να αναπτύξουν τρόπους αντιμετώπισης του ζητήματος αυτού.

89. Ένα παράδειγμα που αναφέρεται συχνά ως τρόπος αντιμετώπισης του ζητήματος, σε διαδικτυακό πλαίσιο, είναι η εξασφάλιση συγκατάθεσης από χρήστες του διαδικτύου μέσω των ρυθμίσεων του φυλλομετρητή τους. Οι ρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να αναπτύσσονται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις έγκυρης συγκατάθεσης του ΓΚΠΔ, όπως, για παράδειγμα, ότι η συγκατάθεση πρέπει να είναι αναλυτική για κάθε προβλεπόμενο σκοπό και ότι οι πληροφορίες που παρέχονται πρέπει να κατονομάζουν τους υπευθύνους επεξεργασίας.

90. Σε κάθε περίπτωση, η συγκατάθεση πρέπει πάντοτε να εξασφαλίζεται προτού ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρχίσει να επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για τα οποία απαιτείται συγκατάθεση. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει επανειλημμένα κρίνει σε γνώμες της ότι η συγκατάθεση θα πρέπει να παρέχεται πριν από την έναρξη της δραστηριότητας επεξεργασίας⁴⁶. Παρότι ο ΓΚΠΔ δεν ορίζει ρητώς στο άρθρο 4 σημείο 11) ότι η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται πριν

⁴⁶ Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παγίως διατυπώνει τη θέση αυτή από τη γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 36-38.

από την έναρξη της δραστηριότητας επεξεργασίας, αυτό υποδηλώνεται σαφώς. Η πρώτη περίοδος του άρθρου 6 παράγραφος 1 και η διατύπωση «έχει συναινέσει» στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) υποστηρίζουν την ερμηνεία αυτή. Από το άρθρο 6 και την αιτιολογική σκέψη 40 συνάγεται λογικά ότι πρέπει να υπάρχει έγκυρη νόμιμη βάση πριν από την έναρξη της επεξεργασίας δεδομένων. Επομένως, η συγκατάθεση θα πρέπει να παρέχεται πριν από τη δραστηριότητα επεξεργασίας. Καταρχήν, μπορεί να αρκεί να ζητηθεί η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων άπαξ. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να εξασφαλίζουν νέα και συγκεκριμένη συγκατάθεση εάν οι σκοποί της επεξεργασίας δεδομένων μεταβληθούν μετά την εξασφάλιση της συγκατάθεσης ή εάν προκύψει πρόσθετος σκοπός επεξεργασίας.

4 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΡΗΤΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

91. Ρητή συγκατάθεση απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες δημιουργείται σοβαρός κίνδυνος για την προστασία των δεδομένων και, επομένως, θεωρείται ότι ενδείκνυται υψηλό επίπεδο ατομικού ελέγχου επί των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Βάσει του ΓΚΠΔ, ρητή συγκατάθεση προβλέπεται στο άρθρο 9 σχετικά με την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων, στις διατάξεις του άρθρου 49 για τη διαβίβαση δεδομένων προς τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς απουσία κατάλληλων εγγυήσεων⁴⁷ και στο άρθρο 22 σχετικά με την αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ⁴⁸.
92. Ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι η «δήλωση ή σαφής θετική ενέργεια» αποτελεί προαπαιτούμενο για τη «συνήθη» συγκατάθεση. Καθώς η απαίτηση για τη «συνήθη» συγκατάθεση στον ΓΚΠΔ αντιστοιχεί ήδη σε υψηλότερο πρότυπο σε σύγκριση με την απαίτηση συγκατάθεσης στην οδηγία 95/46/EK, πρέπει να διευκρινιστούν οι επιπλέον προσπάθειες τις οποίες θα πρέπει να καταβάλει ο υπεύθυνος επεξεργασίας για να εξασφαλίσει τη ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ.
93. Ο όρος ρητή αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο το υποκείμενο των δεδομένων εκφράζει τη συγκατάθεση. Σημαίνει ότι το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να προβεί σε ρητή δήλωση συγκατάθεσης. Ένας προφανής τρόπος για να διασφαλίζεται ότι η συγκατάθεση είναι ρητή είναι να επιβεβαιώνεται ρητώς σε γραπτή δήλωση. Όταν ενδείκνυται, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να

⁴⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 49 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, η ρητή συγκατάθεση μπορεί να άρει την απαγόρευση διαβίβασης δεδομένων προς τρίτες χώρες το δίκαιο των οποίων δεν εξασφαλίζει επαρκή επίπεδα προστασίας των δεδομένων. Βλ. επίσης έγγραφο εργασίας για την κοινή ερμηνεία του άρθρου 26 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/EK, της 24ης Οκτωβρίου 1995 (WP114), σ. 13, στο οποίο η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 υπέδειξε ότι η συγκατάθεση για μεταβιβάσεις δεδομένων που πραγματοποιούνται σε περιοδική ή συνεχή βάση δεν είναι ενδεδειγμένη.

⁴⁸ Στο άρθρο 22, ο ΓΚΠΔ προβλέπει διατάξεις για την προστασία των υποκειμένων των δεδομένων από τη λήψη αποφάσεων βασισμένων αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στη βάση αυτή επιτρέπονται υπό ορισμένες νόμιμες προϋποθέσεις. Η συγκατάθεση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στον συγκεκριμένο μηχανισμό προστασίας, καθώς το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του ΓΚΠΔ καθιστά σαφές ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να προβεί στην αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία μπορεί να επηρεάσει σημαντικά το φυσικό πρόσωπο, με τη ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει εκπονήσει χωριστές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το θέμα αυτό: Κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων και την κατάρτιση προφίλ για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679, 3 Οκτωβρίου 2017 (WP251).

διασφαλίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων υπογράφει τη γραπτή δήλωση, προκειμένου να αρθεί κάθε ενδεχόμενη αμφιβολία και δυνητική έλλειψη αποδείξεων στο μέλλον⁴⁹.

94. Ωστόσο, η υπογεγραμμένη δήλωση δεν είναι ο μόνος τρόπος εξασφάλισης ρητής συγκατάθεσης και αναμφίβολα ο ΓΚΠΔ δεν επιβάλλει γραπτές και υπογεγραμμένες δηλώσεις σε όλες τις περιπτώσεις οι οποίες απαιτούν έγκυρη ρητή συγκατάθεση. Για παράδειγμα, στο ψηφιακό ή διαδικτυακό περιβάλλον, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να είναι σε θέση να χορηγήσει την απαιτούμενη δήλωση συμπληρώνοντας ηλεκτρονικό έντυπο, αποστέλλοντας μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αναφορώνοντας σαρωμένο έγγραφο το οποίο φέρει την υπογραφή του υποκειμένου των δεδομένων ή χρησιμοποιώντας ηλεκτρονική υπογραφή. Θεωρητικά, η χρήση προφορικών δηλώσεων μπορεί επίσης να είναι αρκούτσως ρητή για την εξασφάλιση έγκυρης ρητής συγκατάθεσης, αλλά ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αντιμετωπίσει δυσκολίες στο να αποδείξει ότι πληρούνταν όλες οι προϋποθέσεις έγκυρης ρητής συγκατάθεσης όταν ηχογραφήθηκε η δήλωση.
95. Ένας οργανισμός μπορεί επίσης να εξασφαλίσει ρητή συγκατάθεση μέσω τηλεφωνικής συνομιλίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες σχετικά με την επιλογή είναι αντικειμενικές, κατανοητές και σαφείς, και εφόσον ζητηθεί ειδική επιβεβαίωση από το υποκείμενο των δεδομένων (π.χ. με το πάτημα ενός κουμπιού ή την παροχή προφορικής επιβεβαίωσης).

96. Παράδειγμα 17: Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων μπορεί επίσης να εξασφαλίσει ρητή συγκατάθεση από επισκέπτη στον ιστότοπό του προσφέροντας μια οθόνη ρητής συγκατάθεσης η οποία περιέχει τετραγωνίδια «Ναι» και «Όχι», υπό τον όρο ότι στο κείμενο αναφέρεται σαφώς η συγκατάθεση, για παράδειγμα, «Με το παρόν συγκατατίθεμαι στην επεξεργασία των δεδομένων μου», και όχι, για παράδειγμα, «Αντιλαμβάνομαι ότι τα δεδομένα μου θα υποβληθούν σε επεξεργασία». Εξυπακούεται ότι πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις για εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση καθώς και οι λοιπές προϋποθέσεις για την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης.

97. Παράδειγμα 18: Κλινική αισθητικής χειρουργικής ζητεί τη ρητή συγκατάθεση ασθενούς για να διαβιβάσει τον ιατρικό φάκελό του σε δεύτερο εμπειρογνώμονα του οποίου ζητείται η γνώμη σχετικά με την κατάσταση του ασθενούς. Ο ιατρικός φάκελος είναι ψηφιακό αρχείο. Λαμβανομένης υπόψη της ειδικής φύσης των συγκεκριμένων πληροφοριών, η κλινική ζητεί την ηλεκτρονική υπογραφή του υποκειμένου των δεδομένων προκειμένου να εξασφαλίσει έγκυρη ρητή συγκατάθεση και να μπορεί να αποδείξει ότι εξασφαλίστηκε ρητή συγκατάθεση⁵⁰.

98. Η επαλήθευση της συγκατάθεσης σε δύο στάδια μπορεί επίσης να είναι ένας τρόπος για να διασφαλιστεί ότι η ρητή συγκατάθεση είναι έγκυρη. Για παράδειγμα, το υποκείμενο των δεδομένων λαμβάνει μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου το οποίο το ενημερώνει για την πρόθεση του υπευθύνου επεξεργασίας να επεξεργαστεί φάκελο ο οποίος περιέχει ιατρικά δεδομένα. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας εξηγεί στο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ότι ζητεί συγκατάθεση για τη χρήση συγκεκριμένου συνόλου πληροφοριών για συγκεκριμένο σκοπό. Εάν το υποκείμενο των δεδομένων συμφωνεί με τη χρήση των εν λόγω δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας του ζητεί να απαντήσει με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου το οποίο περιέχει τη δήλωση «Συμφωνώ». Μετά την αποστολή της απάντησης, το υποκείμενο των δεδομένων λαμβάνει σύνδεσμο επαλήθευσης στον

⁴⁹ Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 30.

⁵⁰ Το παράδειγμα αυτό παρέχεται με την επιφύλαξη του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά.

οποίο πρέπει να κάνει κλικ ή μήνυμα SMS με κωδικό επαλήθευσης, για την επιβεβαίωση της συμφωνίας.

99. Το άρθρο 9 παράγραφος 2 δεν αναγνωρίζει την περίπτωση να είναι η επεξεργασία «απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης» ως εξαίρεση στη γενική απαγόρευση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων. Επομένως, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να εξετάζουν τις ειδικές εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχεία β) έως ι). Εάν δεν εφαρμόζεται καμία από τις προβλεπόμενες στα στοιχεία β) έως ι) εξαιρέσεις, η εξασφάλιση ρητής συγκατάθεσης σύμφωνα με τις προϋποθέσεις έγκυρης συγκατάθεσης του ΓΚΠΔ παραμένει η μόνη δυνατή νόμιμη εξαίρεση για την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων.

100. Παράδειγμα 19: Η αεροπορική εταιρεία Holiday Airways προσφέρει υπηρεσίες ταξιδιωτικής βοήθειας σε επιβάτες που δεν μπορούν να ταξιδέψουν χωρίς βοήθεια, για παράδειγμα λόγω αναπηρίας. Πελάτισσα κάνει κράτηση σε πτήση από το Άμστερνταμ για τη Βουδαπέστη και ζητεί ταξιδιωτική βοήθεια ώστε να μπορέσει να επιβιβαστεί στο αεροσκάφος. Η Holiday Airways της ζητεί να παράσχει πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της υγείας της ώστε να μπορέσει να μεριμνήσει για τις κατάλληλες υπηρεσίες (καθώς υπάρχουν πολλές δυνατότητες, π.χ. αναπηρικό αμαξίδιο στην πύλη άφιξης ή βοηθός ο οποίος θα ταξιδέψει μαζί της από το σημείο Α στο σημείο Β). Η Holiday Airways ζητεί ρητή συγκατάθεση να επεξεργαστεί τα δεδομένα που αφορούν την υγεία της πελάτισσας αυτής για τον σκοπό της παροχής της ζητηθείσας ταξιδιωτικής βοήθειας. Τα δεδομένα που θα υποβληθούν σε επεξεργασία βάσει της συγκατάθεσης θα πρέπει να είναι αναγκαία για τη ζητηθείσα υπηρεσία. Επιπλέον, παραμένουν διαθέσιμες πτήσεις για τη Βουδαπέστη χωρίς ταξιδιωτική βοήθεια. Επισημαίνεται ότι, καθώς τα δεδομένα είναι αναγκαία για την παροχή της ζητηθείσας υπηρεσίας, το άρθρο 7 παράγραφος 4 δεν εφαρμόζεται.

101. Παράδειγμα 20: Επιτυχημένη εταιρεία ειδικεύεται στις μάσκες σκι και χιονοσανίδας που κατασκευάζονται επί παραγγελία και σε άλλα οπτικά είδη που κατασκευάζονται επίσης επί παραγγελία για υπαίθρια αθλήματα. Το σκεπτικό είναι οι χρήστες να φορούν τις μάσκες αυτές και να μην χρειάζονται τα γυαλιά τους. Η εταιρεία λαμβάνει παραγγελίες σε κεντρικό σημείο και παραδίδει προϊόντα από μία τοποθεσία σε ολόκληρη την ΕΕ.

102. Προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχει τα εξατομικευμένα προϊόντα του σε πελάτες που έχουν μυωπία, ο εν λόγω υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί συγκατάθεση για τη χρήση πληροφοριών σχετικά με τις οφθαλμολογικές παθήσεις των πελατών. Οι πελάτες παρέχουν τα αναγκαία δεδομένα που αφορούν την υγεία τους, όπως τα στοιχεία της συνταγής τους, διαδικτυακά, όταν υποβάλλουν την παραγγελία τους. Χωρίς αυτά, δεν είναι δυνατόν να παρασχεθούν τα ζητηθέντα εξατομικευμένα οπτικά είδη. Η εταιρεία προσφέρει επίσης σειρές μασκών με τυποποιημένες τιμές διόρθωσης της όρασης. Οι πελάτες οι οποίοι δεν επιθυμούν να γνωστοποιήσουν δεδομένα που αφορούν την υγεία τους μπορούν να επιλέξουν τις τυποποιημένες εκδόσεις μασκών. Ως εκ τούτου, απαιτείται ρητή συγκατάθεση βάσει του άρθρου 9 και η συγκατάθεση μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχεται ελεύθερα.

5 ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΕΓΚΥΡΗΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

103. Στον ΓΚΠΔ θεσπίζονται απαιτήσεις που υποχρεώνουν τους υπευθύνους επεξεργασίας να προβαίνουν σε πρόσθετες ρυθμίσεις προκειμένου να διασφαλίζεται ότι λαμβάνουν, και διατηρούν και είναι σε θέση να αποδείξουν, έγκυρη συγκατάθεση. Το άρθρο 7 του ΓΚΠΔ καθορίζει τις πρόσθετες αυτές προϋποθέσεις για έγκυρη συγκατάθεση, με ειδικές διατάξεις για την τήρηση αρχείων και το δικαίωμα εύκολης ανάκλησης της συγκατάθεσης. Το άρθρο 7 εφαρμόζεται επίσης στη συγκατάθεση που

αναφέρεται σε άλλα άρθρα του ΓΚΠΔ, π.χ. στα άρθρα 8 και 9. Στη συνέχεια παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με την πρόσθετη απαίτηση της απόδειξης έγκυρης συγκατάθεσης και σχετικά με την ανάκληση της συγκατάθεσης.

5.1 Απόδειξη συγκατάθεσης

104. Στο άρθρο 7 παράγραφος 1, ο ΓΚΠΔ υπογραμμίζει σαφώς τη ρητή υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να αποδεικνύει τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1, το βάρος της απόδειξης φέρει ο υπεύθυνος επεξεργασίας.
105. Στην αιτιολογική σκέψη 42 αναφέρονται τα εξής: «Όταν η επεξεργασία βασίζεται στη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων συγκατατέθηκε στην πράξη επεξεργασίας.»
106. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να αναπτύσσουν μεθόδους για να συμμορφώνονται προς τη διάταξη αυτή κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στις καθημερινές εργασίες τους. Ταυτόχρονα, το καθήκον του υπευθύνου επεξεργασίας να αποδεικνύει ότι έχει εξασφαλίσει έγκυρη συγκατάθεση δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την επεξεργασία υπερβολικών ποσοτήτων πρόσθετων δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή δεδομένα ώστε να αποδεικνύουν την ύπαρξη συνδέσμου με την επεξεργασία (για να αποδεικνύεται η εξασφάλιση συγκατάθεσης), αλλά δεν θα πρέπει να συλλέγουν περισσότερες πληροφορίες από όσες είναι αναγκαίες.
107. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να αποδεικνύει ότι εξασφάλισε την έγκυρη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων. Ο ΓΚΠΔ δεν καθορίζει πώς ακριβώς πρέπει να γίνεται αυτό. Ωστόσο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι, σε κάθε δεδομένη περίπτωση, το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε τη συγκατάθεσή του. Όσο διαρκεί η επίμαχη δραστηριότητα επεξεργασίας δεδομένων, υφίσταται υποχρέωση απόδειξης της συγκατάθεσης. Μετά το πέρας της δραστηριότητας επεξεργασίας, η απόδειξη της συγκατάθεσης θα πρέπει να διατηρείται για διάστημα το οποίο δεν υπερβαίνει το απολύτως αναγκαίο για την τήρηση νομικής υποχρέωσης ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων, σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 3 στοιχεία β) και ε).
108. Για παράδειγμα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να διατηρεί αρχείο των δηλώσεων συγκατάθεσης που έλαβε, ώστε να μπορεί να αποδείξει με ποιον τρόπο και πότε εξασφάλισε τη συγκατάθεση, ενώ και οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν τότε στο υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να μπορούν να αποδειχθούν. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει επίσης να είναι σε θέση να αποδείξει ότι το υποκείμενο των δεδομένων ενημερώθηκε και ότι η ροή εργασιών του υπευθύνου επεξεργασίας πληρούσε όλα τα σχετικά κριτήρια της έγκυρης συγκατάθεσης. Η συλλογιστική στην οποία στηρίζεται η υποχρέωση αυτή στον ΓΚΠΔ είναι ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να είναι υπόλογος όσον αφορά την εξασφάλιση έγκυρης συγκατάθεσης των υποκειμένων των δεδομένων και τους μηχανισμούς συγκατάθεσης που εφαρμόζει. Για παράδειγμα, σε διαδικτυακό περιβάλλον, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να διατηρεί πληροφορίες σχετικά με την περίοδο λειτουργίας κατά την οποία χορηγήθηκε συγκατάθεση, μαζί με τεκμηρίωση της ροής εργασιών για τη συγκατάθεση που εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου λειτουργίας, καθώς και αντίγραφο των πληροφοριών που υποβλήθηκαν τότε στο υποκείμενο των δεδομένων. Απλή αναφορά σε ορθή διαμόρφωση των ρυθμίσεων του αντίστοιχου δικτυακού τόπου δεν είναι επαρκής.
109. **Παράδειγμα 21:** Νοσοκομείο θεσπίζει πρόγραμμα επιστημονικής έρευνας, με την ονομασία σχέδιο X, για το οποίο απαιτούνται οι οδοντιατρικοί φάκελοι πραγματικών ασθενών. Οι συμμετέχοντες προσκαλούνται μέσω τηλεφωνικών κλήσεων που πραγματοποιούνται σε ασθενείς οι οποίοι είχαν συμφωνήσει οικειοθελώς να συμπεριληφθούν σε κατάλογο υποψηφίων που θα καλούνταν ενδεχομένως για τον σκοπό αυτό. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη ρητή συγκατάθεση των

υποκειμένων των δεδομένων για τη χρήση των οδοντιατρικών φακέλων τους. Η συγκατάθεση εξασφαλίζεται κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής κλήσης μέσω της ηχογράφησης προφορικής δήλωσης του υποκειμένου των δεδομένων, στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων επιβεβαιώνει ότι συμφωνεί στη χρήση των δεδομένων του για τους σκοπούς του σχεδίου Χ.

110. Στον ΓΚΠΔ δεν προβλέπεται συγκεκριμένο χρονικό όριο όσον αφορά τη διάρκεια ισχύος της συγκατάθεσης. Η διάρκεια ισχύος της συγκατάθεσης εξαρτάται από το πλαίσιο, το πεδίο εφαρμογής της αρχικής συγκατάθεσης και τις προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων. Εάν οι πράξεις επεξεργασίας μεταβληθούν ή εξελιχθούν σημαντικά, η αρχική συγκατάθεση δεν είναι πλέον έγκυρη. Σε μια τέτοια περίπτωση, πρέπει να εξασφαλιστεί νέα συγκατάθεση.
111. Το ΕΣΠΔ συνιστά, ως βέλτιστη πρακτική, να ανανεώνεται η συγκατάθεση σε κατάλληλα χρονικά διαστήματα. Η εκ νέου παροχή όλων των πληροφοριών διασφαλίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων διατηρεί πλήρη επίγνωση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα δεδομένα του και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του⁵¹.

5.2 Ανάκληση συγκατάθεσης

112. Η ανάκληση της συγκατάθεσης κατέχει εξέχουσα θέση στον ΓΚΠΔ. Οι διατάξεις και οι αιτιολογικές σκέψεις του ΓΚΠΔ σχετικά με την ανάκληση συγκατάθεσης μπορούν να θεωρηθούν κωδικοποίηση της υφιστάμενης ερμηνείας του θέματος αυτού όπως έχει διατυπωθεί σε γνώμες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29⁵².
113. Το άρθρο 7 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διασφαλίζει ότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ανακαλέσει τη συγκατάθεση με την ίδια ευκολία που την έδωσε και ανά πάσα στιγμή. Στον ΓΚΠΔ δεν ορίζεται ότι η παροχή και η ανάκληση της συγκατάθεσης πρέπει να πραγματοποιούνται πάντοτε με την ίδια πράξη.
114. Ωστόσο, όταν η συγκατάθεση εξασφαλίζεται με ηλεκτρονικά μέσα, με ένα απλό κλικ του ποντικιού, μια μετατόπιση κουμπιού ή το πάτημα ενός πλήκτρου, τα υποκείμενα των δεδομένων πρέπει, στην πράξη, να είναι σε θέση να ανακαλέσουν την εν λόγω συγκατάθεση εξίσου εύκολα. Όταν η συγκατάθεση εξασφαλίζεται με τη χρήση ειδικής για υπηρεσία διεπαφής χρήστη (για παράδειγμα, μέσω ιστότοπου, εφαρμογής, λογαριασμού σύνδεσης, διεπαφής συσκευής του διαδικτύου των πραγμάτων ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει αναμφίβολα να είναι σε θέση να ανακαλέσει τη συγκατάθεση μέσω της ίδιας ηλεκτρονικής διεπαφής, καθώς η μετάβαση σε άλλη διεπαφή μόνο για τον λόγο της ανάκλησης της συγκατάθεσης θα απαιτούσε αδικαιολόγητη προσπάθεια. Επιπλέον, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να είναι σε θέση να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του χωρίς να ζημιωθεί. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διασφαλίζει ότι η ανάκληση της συγκατάθεσης πραγματοποιείται χωρίς χρέωση και χωρίς μείωση του επιπέδου υπηρεσίας⁵³.

⁵¹ Βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τη διαφάνεια βάσει του κανονισμού 2016/679 (WP260 αναθ. 1), οι οποίες έχουν εγκριθεί από το ΕΣΠΔ.

⁵² Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει εξετάσει το θέμα αυτό στη γνώμη που εξέδωσε σχετικά με τη συγκατάθεση [βλ. γνώμη 15/2011 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187), σ. 11, 15, 24, 32 και 39-40], καθώς και, μεταξύ άλλων, στη γνώμη της για τη χρήση δεδομένων θέσης [βλ. γνώμη 5/2005 για τη χρήση δεδομένων θέσης με σκοπό την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας (WP115), σ. 8].

⁵³ Βλ. επίσης τη γνώμη 4/2010 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας της FEDMA για τη χρήση προσωπικών δεδομένων στην απευθείας εμπορική προώθηση (WP174) και τη γνώμη για τη χρήση δεδομένων θέσης με σκοπό την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας (WP115).

115. Παράδειγμα 22: Μουσικό φεστιβάλ πωλεί εισιτήρια μέσω διαδικτυακού πράκτορα διάθεσης εισιτηρίων. Με κάθε πώληση εισιτηρίου μέσω του διαδικτύου, ζητείται συγκατάθεση για τη χρήση των δεδομένων επικοινωνίας για σκοπούς εμπορικής προώθησης. Για να δηλώσουν τη συγκατάθεσή τους για τον σκοπό αυτό, οι πελάτες μπορούν να επιλέξουν «Όχι» ή «Ναι». Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενημερώνει τους πελάτες ότι έχουν τη δυνατότητα να ανακαλέσουν τη συγκατάθεση. Για την ανάκληση της συγκατάθεσης, μπορούν να επικοινωνήσουν με τηλεφωνικό κέντρο κατά τις εργάσιμες ημέρες μεταξύ 8 π.μ. και 5 μ.μ. χωρίς χρέωση. Στο παράδειγμα αυτό, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν συμμορφώνεται προς το άρθρο 7 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ. Η ανάκληση της συγκατάθεσης στην περίπτωση αυτή απαιτεί την πραγματοποίηση τηλεφωνικής κλήσης κατά τις εργάσιμες ώρες, ενέργεια που απαιτεί περισσότερη προσπάθεια από το μοναδικό κλικ του ποντικιού που απαιτήθηκε για την παροχή της συγκατάθεσης μέσω του διαδικτυακού πωλητή εισιτηρίων, ο οποίος είναι ανοικτός καθημερινά σε 24ωρη βάση.

116. Η απαίτηση εύκολης ανάκλησης περιγράφεται ως αναγκαία πτυχή της έγκυρης συγκατάθεσης στον ΓΚΠΔ. Εάν το δικαίωμα ανάκλησης δεν πληροί τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, ο μηχανισμός συγκατάθεσης του υπευθύνου επεξεργασίας δεν συμμορφώνεται προς τον ΓΚΠΔ. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 3.1 σχετικά με την προϋπόθεση της *εν πλήρει επιγνώσει* συγκατάθεσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων για το δικαίωμά του να ανακαλέσει τη συγκατάθεση προτού παρασχεθεί όντως η συγκατάθεση. Επιπλέον, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει, στο πλαίσιο της υποχρέωσης διαφάνειας, να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων για τον τρόπο άσκησης των δικαιωμάτων τους⁵⁴.

117. Κατά γενικό κανόνα, σε περίπτωση ανάκλησης της συγκατάθεσης, όλες οι πράξεις επεξεργασίας δεδομένων που βασίζονταν στη συγκατάθεση και πραγματοποιήθηκαν πριν από την ανάκληση της συγκατάθεσης –και σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ– εξακολουθούν να είναι νόμιμες, αλλά ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παύσει τις σχετικές πράξεις επεξεργασίας. Εάν δεν υπάρχει άλλη νόμιμη βάση η οποία να δικαιολογεί την επεξεργασία (π.χ. περαιτέρω αποθήκευση) των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να διαγράψει τα δεδομένα⁵⁵.

118. Όπως προαναφέρθηκε στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, είναι πολύ σημαντικό οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να εξετάζουν τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται όντως σε επεξεργασία τα δεδομένα και τους νόμιμους λόγους στους οποίους αυτή βασίζεται πριν από τη συγκέντρωση των δεδομένων. Οι εταιρείες χρειάζονται συχνά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για διάφορους σκοπούς και η επεξεργασία βασίζεται σε περισσότερες από μία νόμιμες βάσεις, π.χ. τα δεδομένα των πελατών μπορεί να βασίζονται σε σύμβαση και σε συγκατάθεση. Επομένως, η ανάκληση της συγκατάθεσης δεν σημαίνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διαγράψει τα δεδομένα τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία για σκοπό ο οποίος βασίζεται στην εκτέλεση της σύμβασης με το υποκείμενο των δεδομένων. Ως εκ τούτου, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να δηλώνουν σαφώς εξ αρχής τον σκοπό που αντιστοιχεί σε κάθε στοιχείο δεδομένων και τη νόμιμη βάση στην οποία βασίζονται.

119. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας υποχρεούνται να διαγράψουν τα δεδομένα τα οποία υποβλήθηκαν σε επεξεργασία βάσει συγκατάθεσης όταν η συγκατάθεση αυτή ανακαλείται, εφόσον δεν υπάρχει άλλος

⁵⁴ Στην αιτιολογική σκέψη 39 του ΓΚΠΔ, η οποία αναφέρεται στα άρθρα 13 και 14 του εν λόγω κανονισμού, δηλώνεται ότι «θα πρέπει να γνωστοποιείται στα φυσικά πρόσωπα η ύπαρξη κινδύνων, κανόνων, εγγυήσεων και δικαιωμάτων σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και πώς να ασκούν τα δικαιωμάτα τους σε σχέση με την επεξεργασία αυτή».

⁵⁵ Βλ. το άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο β) και το άρθρο 17 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ.

σκοπός ο οποίος να δικαιολογεί τη συνέχιση της διατήρησής τους⁵⁶. Πέραν της περίπτωσης αυτής, η οποία καλύπτεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο β), το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει τη διαγραφή άλλων δεδομένων που το αφορούν και τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία σύμφωνα με άλλη νόμιμη βάση, π.χ. βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο β)⁵⁷. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας υποχρεούνται να εξετάζουν αν η συνέχιση της επεξεργασίας των επίμαχων δεδομένων είναι ενδεδειγμένη, ακόμη και απουσία αιτήματος διαγραφής από το υποκείμενο των δεδομένων⁵⁸.

120. Στις περιπτώσεις στις οποίες το υποκείμενο των δεδομένων ανακαλεί τη συγκατάθεσή του και ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιθυμεί να συνεχίσει να επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χρησιμοποιώντας άλλη νόμιμη βάση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να μεταβεί σιωπηρά από τη συγκατάθεση (η οποία ανακαλείται) στην άλλη αυτή νόμιμη βάση. Κάθε μεταβολή της νόμιμης βάσης της επεξεργασίας πρέπει να γνωστοποιείται στο υποκείμενο των δεδομένων σύμφωνα με τις απαιτήσεις περί ενημέρωσης που προβλέπονται στα άρθρα 13 και 14 και τη γενική αρχή της διαφάνειας.

6 ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΛΟΓΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 6 ΤΟΥ ΓΚΠΔ

121. Το άρθρο 6 καθορίζει τις προϋποθέσεις της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και περιγράφει έξι νόμιμες βάσεις στις οποίες μπορεί να στηριχθεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Η εφαρμογή μίας εκ των έξι αυτών βάσεων πρέπει να προσδιορίζεται πριν από τη δραστηριότητα επεξεργασίας και σε σχέση με συγκεκριμένο σκοπό⁵⁹.
122. Είναι σημαντικό να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι, εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιλέξει να βασιστεί στη συγκατάθεση για οποιοδήποτε μέρος της επεξεργασίας, πρέπει να είναι διατεθειμένος να σεβαστεί την επιλογή αυτή και να παύσει το συγκεκριμένο μέρος της επεξεργασίας αν το φυσικό πρόσωπο ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του. Ανακοίνωση ότι τα δεδομένα θα υποβληθούν σε επεξεργασία βάσει συγκατάθεσης, ενώ στην πραγματικότητα χρησιμοποιείται άλλη νόμιμη βάση, είναι θεμελιωδώς άδικη για τα φυσικά πρόσωπα.
123. Με άλλα λόγια, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να μεταπηδήσει από τη συγκατάθεση σε άλλες νόμιμες βάσεις. Για παράδειγμα, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει αναδρομικά τη βάση του έννομου συμφέροντος προκειμένου να δικαιολογήσει την επεξεργασία αν αντιμετωπίσει προβλήματα σχετικά με την ισχύ της συγκατάθεσης. Λόγω της απαίτησης γνωστοποίησης της νόμιμης βάσης στην οποία στηρίζεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας κατά τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να έχουν αποφασίσει πριν από τη συλλογή ποια είναι η εφαρμοστέα νόμιμη βάση.

⁵⁶ Στην περίπτωση αυτή, ο άλλος σκοπός που δικαιολογεί την επεξεργασία πρέπει να στηρίζεται σε χωριστή νομική βάση. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να μεταπηδήσει από τη συγκατάθεση σε άλλη νόμιμη βάση, βλ. ενότητα 6 κατωτέρω.

⁵⁷ Βλ. το άρθρο 17, συμπεριλαμβανομένων των εξαιρέσεων που ενδέχεται να εφαρμόζονται, και την αιτιολογική σκέψη 65 του ΓΚΠΔ.

⁵⁸ Βλ. επίσης το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του ΓΚΠΔ.

⁵⁹ Βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και/ή του άρθρου 14 παράγραφος 1 στοιχείο γ), ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώνει σχετικά το υποκείμενο των δεδομένων.

7 ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΓΚΠΔ

7.1 Παιδιά (άρθρο 8)

124. Σε σύγκριση με την ισχύουσα οδηγία, ο ΓΚΠΔ δημιουργεί ένα επιπλέον επίπεδο προστασίας στην περίπτωση που υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ευάλωτων φυσικών προσώπων, και ιδιαίτερα παιδιών. Το άρθρο 8 θεσπίζει πρόσθετες υποχρεώσεις προκειμένου να διασφαλίζεται ενισχυμένο επίπεδο προστασίας των δεδομένων των παιδιών σε σχέση με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών. Οι λόγοι για την ενισχυμένη προστασία προσδιορίζονται στην αιτιολογική σκέψη 38: «[...] τα παιδιά μπορεί να έχουν μικρότερη επίγνωση των σχετικών κινδύνων, συνεπειών και εγγυήσεων και των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα [...]». Στην αιτιολογική σκέψη 38 αναφέρεται επίσης ότι «[α]υτή η ειδική προστασία θα πρέπει να ισχύει ιδίως στη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την εμπορία ή τη δημιουργία προφίλ προσωπικότητας ή προφίλ χρήστη και τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά παιδιά κατά τη χρήση υπηρεσιών που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί». Η λέξη «ιδίως» υποδηλώνει ότι η ειδική προστασία δεν περιορίζεται στην εμπορία ή στην κατάρτιση προφίλ, αλλά περιλαμβάνει την ευρύτερη «συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά παιδιά».
125. Το άρθρο 8 παράγραφος 1 ορίζει ότι όταν η συγκατάθεση εφαρμόζεται σε σχέση με την προσφορά υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών απευθείας σε παιδί, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα παιδιού είναι σύνηθες εάν το παιδί είναι τουλάχιστον 16 χρονών. Εάν το παιδί είναι ηλικίας κάτω των 16 ετών, η επεξεργασία αυτή είναι σύνηθες μόνο εάν και στον βαθμό που η εν λόγω συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού⁶⁰. Όσον αφορά το όριο ηλικίας για την παροχή έγκυρης συγκατάθεσης, η ρύθμιση του ΓΚΠΔ είναι ευέλικτη, καθώς τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν διά νόμου κατώτερο όριο, το οποίο ωστόσο δεν μπορεί να είναι κατώτερο των 13 ετών.
126. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 3.1. σχετικά με την εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση, οι πληροφορίες πρέπει να είναι κατανοητές από το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ενώ ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στη θέση των παιδιών. Για να εξασφαλίσει την «εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση» παιδιού, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να εξηγήσει χρησιμοποιώντας σαφή και απλή γλώσσα, κατάλληλη για παιδιά, τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να επεξεργαστεί τα δεδομένα που συλλέγει⁶¹. Εάν είναι ο γονέας που πρέπει να δώσει τη συγκατάθεση, μπορεί να απαιτείται ένα σύνολο πληροφοριών το οποίο επιτρέπει στους ενηλίκους να λάβουν απόφαση «εν πλήρει επιγνώσει».
127. Από τα προαναφερόμενα καθίσταται σαφές ότι το άρθρο 8 εφαρμόζεται μόνο όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

⁶⁰ Με την επιφύλαξη της δυνατότητας παρέκκλισης από το όριο ηλικίας στο δίκαιο των κρατών μελών, βλ. άρθρο 8 παράγραφος 1.

⁶¹ Στην αιτιολογική σκέψη 58 του ΓΚΠΔ επαναλαμβάνεται η υποχρέωση αυτή, με την επισήμανση ότι, κατά περίπτωση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι κατανοητές στα παιδιά.

-)] Η επεξεργασία σχετίζεται με την προσφορά υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών απευθείας σε παιδί^{62, 63}
-)] Η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση.

7.1.1 Υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών

128. Για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του όρου «υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών» στον ΓΚΠΔ, το άρθρο 4 σημείο 25) του ΓΚΠΔ περιλαμβάνει παραπομπή στην οδηγία 2015/1535.
129. Για την εξέταση του πεδίου εφαρμογής του ορισμού αυτού, το ΕΣΠΔ παραπέμπει επίσης στη νομολογία του ΔΕΕ⁶⁴. Το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι οι υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών καλύπτουν συμβάσεις και άλλες υπηρεσίες οι οποίες συνάπτονται ή διαβιβάζονται σε απευθείας σύνδεση (on-line). Όταν η υπηρεσία έχει δύο οικονομικά ανεξάρτητα σκέλη, εκ των οποίων το ένα είναι το διαδικτυακό σκέλος, όπως η προσφορά και η αποδοχή προσφοράς στο πλαίσιο της σύναψης σύμβασης ή η παροχή των πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων εμπορικής προώθησης, το εν λόγω σκέλος ορίζεται ως υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ενώ το άλλο σκέλος που είναι η φυσική παράδοση ή διανομή των προϊόντων δεν εμπίπτει στην έννοια της υπηρεσίας της κοινωνίας των πληροφοριών. Η διαδικτυακή παροχή υπηρεσίας θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του όρου *υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών* του άρθρου 8 του ΓΚΠΔ.

7.1.2 Προσφορά απευθείας σε παιδί

130. Η ενσωμάτωση στη διατύπωση του άρθρου 8 της φράσης «απευθείας σε παιδί» υποδεικνύει ότι το εν λόγω άρθρο εφαρμόζεται σε ορισμένες και όχι σε όλες τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών. Συναφώς, εάν πάροχος υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών καθιστά σαφές στους δυνητικούς χρήστες ότι προσφέρει τις υπηρεσίες του μόνο σε άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, και αυτό δεν υπονομεύεται από άλλα αποδεικτικά στοιχεία (όπως το περιεχόμενο του δικτυακού

⁶² Σύμφωνα με το άρθρο 4 σημείο 25) του ΓΚΠΔ, ως υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών νοείται υπηρεσία όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2015/1535: «β) “υπηρεσία”: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών. Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, νοείται με τον όρο: i) “εξ αποστάσεως”: υπηρεσία που παρέχεται χωρίς τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι ταυτόχρονα παρόντα, ii) “με ηλεκτρονικά μέσα”: υπηρεσία που παρέχεται στην αφετηρία της και γίνεται αποδεκτή στον προορισμό της μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) ή αποθήκευσης δεδομένων και η οποία παρέχεται, διαβιβάζεται και λαμβάνεται εξ ολοκλήρου μέσω τηλεφωνικής γραμμής, ραδιοφωνικής μετάδοσης, οπτικής ίνας ή με άλλα ηλεκτρομαγνητικά μέσα, iii) “κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών”: υπηρεσία που παρέχεται με μετάδοση δεδομένων κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας.» Στο παράρτημα Ι της εν λόγω οδηγίας περιέχεται ενδεικτικός κατάλογος των υπηρεσιών που δεν καλύπτονται από τον ορισμό αυτό. Βλ. επίσης την αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2000/31.

⁶³ Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, «[...] θεωρείται παιδί κάθε ανθρωπινό ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία», βλ. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 44/25 της 20ής Νοεμβρίου 1989 (Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού).

⁶⁴ Βλ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2010 στην υπόθεση C-108/09 (*Ker-Optika*), σκέψεις 22 και 28. Όσον αφορά τις «σύνθετες υπηρεσίες», το ΕΣΠΔ παραπέμπει επίσης στην υπόθεση C-434/15 (*Asociación Profesional Elite Taxi κατά Uber Systems Spain SL*), σκέψη 40, όπου αναφέρεται ότι μια υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας συνολικής υπηρεσίας της οποίας κύριο στοιχείο δεν είναι η υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας (στην εν λόγω υπόθεση το κύριο στοιχείο ήταν η υπηρεσία μεταφοράς), δεν πρέπει να χαρακτηρίζεται «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας».

τόπου ή των σχεδίων εμπορικής προώθησης), η υπηρεσία δεν θεωρείται ότι προσφέρεται «απευθείας σε παιδί» και το άρθρο 8 δεν εφαρμόζεται.

7.1.3 Ηλικία

131. Ο ΓΚΠΔ ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν διά νόμου μικρότερη ηλικία για τους εν λόγω σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω μικρότερη ηλικία δεν είναι κάτω από τα 13 έτη». Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να γνωρίζει τους διαφορετικούς αυτούς εθνικούς νόμους, λαμβάνοντας υπόψη το κοινό στο οποίο απευθύνονται οι υπηρεσίες του. Ειδικότερα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπεύθυνος επεξεργασίας ο οποίος παρέχει διασυννοριακή υπηρεσία δεν μπορεί πάντοτε να βασίζεται στο γεγονός ότι συμμορφώνεται μόνο με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο έχει την κύρια εγκατάστασή του, αλλά ενδέχεται να πρέπει να συμμορφώνεται με τους αντίστοιχους εθνικούς νόμους κάθε κράτους μέλους στο οποίο προσφέρει την/τις υπηρεσία/-ες της κοινωνίας των πληροφοριών. Αυτό εξαρτάται από το αν το κράτος μέλος χρησιμοποιεί ως σημείο αναφοράς στο εθνικό του δίκαιο τον τόπο κύριας εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας ή τον τόπο διαμονής του υποκειμένου των δεδομένων. Καταρχάς, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το μείζον συμφέρον του παιδιού όταν προβαίνουν στην επιλογή τους. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 παροτρύνει τα κράτη μέλη να αναζητήσουν εναρμονισμένη λύση στο θέμα αυτό.
132. Όταν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας παρέχουν υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών σε παιδιά βάσει συγκατάθεσης, θα πρέπει να καταβάλλουν εύλογες προσπάθειες ώστε να επαληθεύουν ότι ο χρήστης είναι άτομο ηλικίας μεγαλύτερης της προβλεπόμενης για την ψηφιακή συγκατάθεση και τα σχετικά μέτρα θα πρέπει να είναι ανάλογα προς τη φύση και τους κινδύνους των δραστηριοτήτων επεξεργασίας.
133. Εάν οι χρήστες δηλώνουν ότι είναι άτομα ηλικίας μεγαλύτερης της προβλεπόμενης για την ψηφιακή συγκατάθεση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να διενεργεί κατάλληλους ελέγχους για να επαληθεύει ότι η δήλωση αυτή είναι αληθής. Παρότι η καταβολή εύλογων προσπαθειών για την επαλήθευση της ηλικίας δεν προβλέπεται ρητώς στον ΓΚΠΔ, απαιτείται εμμέσως, καθώς, εάν ένα παιδί παρέχει τη συγκατάθεσή του ενώ δεν είναι σε ηλικία που να του επιτρέπει να παράσχει έγκυρη συγκατάθεση για τον εαυτό του, η επεξεργασία των δεδομένων του είναι παράνομη.
134. Εάν ο χρήστης δηλώσει ότι η ηλικία του είναι κατώτερη της προβλεπόμενης για την ψηφιακή συγκατάθεση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αποδεχθεί τη δήλωση αυτή χωρίς περαιτέρω ελέγχους, αλλά θα πρέπει να εξασφαλίσει γονική έγκριση και να επαληθεύσει ότι το πρόσωπο που παρέχει τη συγκατάθεση είναι το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού.
135. Η επαλήθευση της ηλικίας δεν θα πρέπει να οδηγεί σε επεξεργασία υπερβολικής ποσότητας δεδομένων. Ο μηχανισμός που επιλέγεται για την επαλήθευση της ηλικίας υποκειμένου των δεδομένων θα πρέπει να περιλαμβάνει αξιολόγηση του κινδύνου της σχεδιαζόμενης επεξεργασίας. Σε ορισμένες καταστάσεις χαμηλού κινδύνου, ενδέχεται να ενδείκνυται να ζητείται από νέο συνδρομητή υπηρεσίας να γνωστοποιήσει το έτος γέννησής του ή να συμπληρώσει έντυπο στο οποίο δηλώνει ότι (δεν) είναι ανήλικος⁶⁵. Εάν ανακύψουν αμφιβολίες, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει

⁶⁵ Παρότι η λύση αυτή μπορεί να μην είναι απολύτως ασφαλής σε όλες τις περιπτώσεις, αποτελεί παράδειγμα τρόπου χειρισμού της διάταξης αυτής.

να επανεξετάσει τους μηχανισμούς του επαλήθευσης της ηλικίας σε δεδομένη περίπτωση και να εξετάσει αν απαιτούνται εναλλακτικοί τρόποι ελέγχου⁶⁶.

7.1.4 Συγκατάθεση παιδιών και γονική μέριμνα

136. Όσον αφορά την έγκριση του προσώπου που έχει τη γονική μέριμνα, ο ΓΚΠΔ δεν προσδιορίζει πρακτικούς τρόπους λήψης της συγκατάθεσης του γονέα ούτε εξακρίβωσης του δικαιώματος ενός προσώπου να προβεί στην ενέργεια αυτή⁶⁷. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ συνιστά την εφαρμογή αναλογικής προσέγγισης, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 και το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΓΚΠΔ (ελαχιστοποίηση των δεδομένων). Μια αναλογική προσέγγιση μπορεί να επικεντρώνεται στην εξασφάλιση περιορισμένης ποσότητας πληροφοριών, όπως των στοιχείων επικοινωνίας του γονέα ή του κηδεμόνα.
137. Το τι είναι εύλογο, τόσο για την επαλήθευση του ότι η ηλικία του χρήστη είναι τέτοια ώστε να μπορεί να παράσχει ο ίδιος τη συγκατάθεσή του όσο και για την επαλήθευση του ότι το πρόσωπο που παρέχει συγκατάθεση για λογαριασμό του παιδιού είναι το πρόσωπο που πράγματι έχει τη γονική μέριμνα, μπορεί να εξαρτάται από τους εγγενείς κινδύνους της επεξεργασίας καθώς και από τη διαθέσιμη τεχνολογία. Σε περιπτώσεις χαμηλού κινδύνου, η επαλήθευση της γονικής μέριμνας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μπορεί να επαρκεί. Αντιστρόφως, σε περιπτώσεις υψηλού κινδύνου, ενδέχεται να ενδείκνυται να ζητηθούν περισσότερες αποδείξεις, ώστε ο υπεύθυνος επεξεργασίας να είναι σε θέση να επαληθεύσει τις πληροφορίες και να τις διατηρήσει βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ⁶⁸. Αξιόπιστες υπηρεσίες επαλήθευσης από τρίτους μπορούν να προσφέρουν λύσεις οι οποίες ελαχιστοποιούν την ποσότητα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πρέπει να επεξεργαστεί ο ίδιος ο υπεύθυνος επεξεργασίας.
138. **Παράδειγμα 23:** Πλατφόρμα διαδικτυακών παιχνιδιών επιθυμεί να διασφαλίσει ότι οι ανήλικοι πελάτες εγγράφονται στις υπηρεσίες της μόνο με τη συγκατάθεση των γονέων ή των κηδεμόνων τους. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ακολουθεί τα ακόλουθα βήματα:
139. Βήμα 1: ζητεί από τον χρήστη να δηλώσει αν είναι ηλικίας άνω ή κάτω των 16 ετών (ή άλλης προβλεπόμενης ηλικίας για την παροχή ψηφιακής συγκατάθεσης). Εάν ο χρήστης δηλώσει ότι είναι άτομο ηλικίας κάτω της προβλεπόμενης για την παροχή ψηφιακής συγκατάθεσης:
140. Βήμα 2: η υπηρεσία ενημερώνει το παιδί ότι γονέας ή κηδεμόνας πρέπει να συγκατατεθεί ή να εγκρίνει την επεξεργασία προκειμένου να παρασχεθεί η υπηρεσία στο παιδί. Ζητείται από τον χρήστη να γνωστοποιήσει τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γονέα ή κηδεμόνα.
141. Βήμα 3: η υπηρεσία επικοινωνεί με τον γονέα ή τον κηδεμόνα και εξασφαλίζει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και λαμβάνει εύλογα μέτρα για να επιβεβαιώσει ότι ο ενήλικος είναι το πρόσωπο που ασκεί τη γονική μέριμνα.

⁶⁶ Βλ. γνώμη 5/2009 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τις επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης (WP163).

⁶⁷ Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 επισημαίνει ότι το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα δεν είναι πάντοτε ο φυσικός γονέας του παιδιού και ότι η γονική μέριμνα μπορεί να ασκείται από περισσότερα νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

⁶⁸ Για παράδειγμα, θα μπορούσε να ζητηθεί από γονέα ή κηδεμόνα να καταβάλει το ποσό του 0,01 ευρώ στον υπεύθυνο επεξεργασίας μέσω τραπεζικής συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένης σύντομης επιβεβαίωσης, στη γραμμή περιγραφής της συναλλαγής, ότι ο δικαιούχος του τραπεζικού λογαριασμού ασκεί τη γονική μέριμνα του χρήστη. Όταν ενδείκνυται, θα πρέπει να παρέχεται εναλλακτική μέθοδος επαλήθευσης για την αποφυγή αδικαιολόγητης διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος προσώπων που δεν έχουν τραπεζικό λογαριασμό.

142. Βήμα 4: σε περίπτωση καταγγελιών, η πλατφόρμα λαμβάνει πρόσθετα μέτρα για να επαληθεύσει την ηλικία του συνδρομητή.
143. Εάν η πλατφόρμα τηρεί τις λοιπές απαιτήσεις συγκατάθεσης, μπορεί να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με τα πρόσθετα κριτήρια του άρθρου 8 του ΓΚΠΔ εφαρμόζοντας τα βήματα αυτά.
144. Το παράδειγμα αυτό δείχνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να λάβει μέτρα ώστε να είναι σε θέση να αποδείξει ότι έχουν καταβληθεί εύλογες προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι λαμβάνεται έγκυρη συγκατάθεση όσον αφορά τις υπηρεσίες που παρέχονται σε παιδί. Ειδικότερα, το άρθρο 8 παράγραφος 2 προσθέτει ότι *«[ο] υπεύθυνος επεξεργασίας καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για να επαληθεύσει ότι η συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία»*.
145. Εναπόκειται στον υπεύθυνο επεξεργασίας να καθορίσει ποια μέτρα είναι κατάλληλα σε συγκεκριμένη περίπτωση. Κατά γενικό κανόνα, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να αποφεύγουν τις λύσεις επαλήθευσης οι οποίες συνεπάγονται οι ίδιες συλλογή υπερβολικών ποσοτήτων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
146. Το ΕΣΠΔ αναγνωρίζει ότι ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η επαλήθευση είναι δύσκολη (για παράδειγμα, όταν παιδιά τα οποία παρέχουν συγκατάθεση δεν έχουν ακόμη διαμορφώσει «αποτύπωμα ταυτότητας» ή όταν δεν είναι εύκολο να ελεγχθεί η γονική μέριμνα). Αυτό μπορεί να λαμβάνεται υπόψη όταν αποφασίζεται ποιες προσπάθειες είναι εύλογες, αλλά οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει επίσης να επανεξετάζουν συνεχώς τις διαδικασίες τους και τη διαθέσιμη τεχνολογία.
147. Όσον αφορά την αυτονομία του υποκειμένου των δεδομένων να συγκατατίθεται στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και να έχει τον πλήρη έλεγχο της επεξεργασίας, η συγκατάθεση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα παιδιού η οποία παρέχεται ή εγκρίνεται από τα πρόσωπα που έχουν τη γονική μέριμνα του παιδιού μπορεί να επιβεβαιωθεί, να τροποποιηθεί ή να ανακληθεί όταν το υποκείμενο των δεδομένων συμπληρώσει την προβλεπόμενη για την ψηφιακή συγκατάθεση ηλικία.
148. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι, εάν το παιδί δεν προβεί σε καμία ενέργεια, η συγκατάθεση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έδωσε το πρόσωπο που είχε τη γονική μέριμνα πριν από την προβλεπόμενη ηλικία ψηφιακής συγκατάθεσης θα εξακολουθήσει να αποτελεί έγκυρη βάση επεξεργασίας.
149. Μετά τη συμπλήρωση της προβλεπόμενης ηλικίας ψηφιακής συγκατάθεσης, το παιδί θα έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει το ίδιο τη συγκατάθεση, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 3. Σύμφωνα με τις αρχές της αντικειμενικότητας και της λογοδοσίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώσει το παιδί για τη δυνατότητα αυτή⁶⁹.
150. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 38, η συγκατάθεση από γονέα ή κηδεμόνα δεν απαιτείται σε συνάρτηση με υπηρεσίες πρόληψης ή παροχής συμβουλών που προσφέρονται άμεσα σε παιδί. Για παράδειγμα, η παροχή υπηρεσιών προστασίας του παιδιού οι οποίες προσφέρονται διαδικτυακά σε παιδί μέσω υπηρεσίας διαδικτυακής συνομιλίας δεν απαιτεί προηγούμενη γονική συναίνεση.

⁶⁹ Επιπλέον, τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να έχουν επίγνωση του δικαιώματος στη λήθη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 17, το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία σε σχέση με τη συγκατάθεση που παρασχέθηκε όταν το υποκείμενο των δεδομένων ήταν ακόμη παιδί — βλ. αιτιολογική σκέψη 63.

151. Τέλος, ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι οι κανόνες που αφορούν τις απαιτήσεις γονικής έγκρισης σε σχέση με ανηλίκους δεν επηρεάζουν «το γενικό ενοχικό δίκαιο των κρατών μελών, όπως τους κανόνες περί ισχύος, κατάρτισης ή συνεπειών μιας σύμβασης σε σχέση με παιδί». Επομένως, οι απαιτήσεις για έγκυρη συγκατάθεση για τη χρήση δεδομένων που αφορούν παιδιά εντάσσονται σε ένα νομικό πλαίσιο το οποίο πρέπει να θεωρείται χωριστό από το εθνικό ενοχικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης δεν εξετάζεται το αν ένας ανήλικος μπορεί να συνάπτει νομίμως συμβάσεις ηλεκτρονικά. Και τα δύο νομικά καθεστώτα μπορούν να εφαρμόζονται ταυτόχρονα και το πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ δεν περιλαμβάνει εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων του ενοχικού δικαίου.

7.2 Επιστημονική έρευνα

152. Ο ορισμός των σκοπών επιστημονικής έρευνας έχει σημαντικές συνέπειες για το εύρος των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων που μπορεί να αναλάβει ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Στον ΓΚΠΔ δεν περιλαμβάνεται ορισμός για την «επιστημονική έρευνα». Στην αιτιολογική σκέψη 159 αναφέρεται ότι «(...) Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά. (...)», αλλά το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι η έννοια δεν πρέπει να εκτείνεται πέραν της συνήθους σημασίας της και φρονεί ότι, στο πλαίσιο αυτό, «επιστημονική έρευνα» σημαίνει ερευνητικό έργο το οποίο διαμορφώνεται σύμφωνα με σχετικά τομεακά μεθοδολογικά και δεοντολογικά πρότυπα, σε συμμόρφωση προς την ορθή πρακτική.

153. Όταν η συγκατάθεση αποτελεί τη νόμιμη βάση για τη διεξαγωγή έρευνας σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ, η συγκατάθεση αυτή για τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να διαχωρίζεται από άλλες απαιτήσεις συγκατάθεσης οι οποίες λειτουργούν ως δεοντολογικό πρότυπο ή διαδικαστική υποχρέωση. Παράδειγμα τέτοιας διαδικαστικής υποχρέωσης, στο οποίο η επεξεργασία βασίζεται όχι σε συγκατάθεση αλλά σε άλλη νόμιμη βάση, αποτελεί ο κανονισμός για τις κλινικές δοκιμές. Στο πλαίσιο της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων, η δεύτερη αυτή μορφή συγκατάθεσης θα μπορούσε να θεωρηθεί πρόσθετη εγγύηση⁷⁰. Ταυτόχρονα, όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς έρευνας, ο ΓΚΠΔ δεν περιορίζει την εφαρμογή του άρθρου 6 μόνο στη συγκατάθεση. Εφόσον υφίστανται κατάλληλες εγγυήσεις, όπως οι απαιτήσεις του άρθρου 89 παράγραφος 1, και η επεξεργασία είναι αντικειμενική, νόμιμη, διαφανής και σύμφωνη με τα πρότυπα της ελαχιστοποίησης των δεδομένων και τα ατομικά δικαιώματα, ενδέχεται να διατίθενται άλλες νόμιμες βάσεις, όπως το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε) ή στ)⁷¹. Αυτό ισχύει και για ειδικές κατηγορίες δεδομένων, βάσει της προβλεπόμενης στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο ι) παρέκκλισης⁷².

154. Η αιτιολογική σκέψη 33 φαίνεται να αναγνωρίζει κάποια ευελιξία στον βαθμό εξειδίκευσης και ανάλυσης της συγκατάθεσης στο πλαίσιο της επιστημονικής έρευνας. Στην αιτιολογική σκέψη 33 αναφέρονται τα εξής: «Συχνά, δεν είναι δυνατόν να προσδιορίζεται πλήρως ο σκοπός της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων. Ως εκ τούτου, τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να μπορούν να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για ορισμένους τομείς της επιστημονικής έρευνας, όταν ακολουθούνται τα αναγνωρισμένα πρότυπα δεοντολογίας για την επιστημονική έρευνα. Τα

⁷⁰ Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 161 του ΓΚΠΔ.

⁷¹ Το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) μπορεί επίσης να εφαρμόζεται σε μέρη των πράξεων επεξεργασίας που απαιτούνται ειδικά από τον νόμο, όπως η συλλογή αξιόπιστων και έγκυρων δεδομένων σύμφωνα με το πρωτόκολλο που έχει εγκρίνει το κράτος μέλος βάσει του κανονισμού για τις κλινικές δοκιμές.

⁷² Ειδική δοκιμή φαρμάκων μπορεί να πραγματοποιηθεί με βάση το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο δυνάμει του άρθρου 9 παράγραφος 2 στοιχείο θ).

υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν τη συναίνεσή τους μόνο σε ορισμένους τομείς της έρευνας ή μόνο σε μέρη προγραμμάτων έρευνας, στον βαθμό που επιτρέπεται από τον επιδιωκόμενο σκοπό.»

155. Πρώτον, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η αιτιολογική σκέψη 33 δεν αναιρεί τις υποχρεώσεις όσον αφορά την απαίτηση συγκεκριμένης συγκατάθεσης. Αυτό σημαίνει ότι, καταρχήν, τα έργα επιστημονικής έρευνας μπορούν να περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στη βάση της συγκατάθεσης μόνο εάν ο σκοπός τους περιγράφεται σαφώς. Για τις περιπτώσεις στις οποίες οι σκοποί επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο έργου επιστημονικής έρευνας δεν μπορούν να προσδιοριστούν εξ αρχής, η αιτιολογική σκέψη 33 επιτρέπει, κατ' εξαίρεση, να περιγράφεται ο σκοπός σε γενικότερο επίπεδο.
156. Λαμβανομένων υπόψη των αυστηρών προϋποθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 9 του ΓΚΠΔ σχετικά με την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι, όταν ειδικές κατηγορίες δεδομένων υποβάλλονται σε επεξεργασία στη βάση ρητής συγκατάθεσης, η εφαρμογή της ευέλικτης προσέγγισης που προβλέπεται στην αιτιολογική σκέψη 33 θα υπόκειται σε πιο συσταλτική ερμηνεία και απαιτεί υψηλό βαθμό ελέγχου.
157. Συνολικά, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ο ΓΚΠΔ επιτρέπει σε υπεύθυνο επεξεργασίας να παρακάμπτει τη βασική αρχή του καθορισμού των σκοπών για τους οποίους ζητείται η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων.
158. Όταν οι ερευνητικοί σκοποί δεν μπορούν να προσδιοριστούν πλήρως, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να αναζητεί άλλους τρόπους για να διασφαλίζεται ότι η ουσία των απαιτήσεων συγκατάθεσης διαφυλάσσεται με τον βέλτιστο τρόπο, για παράδειγμα, επιτρέποντας στα υποκείμενα των δεδομένων να συγκατατεθούν σε ερευνητικό σκοπό με γενικότερο τρόπο και σε συγκεκριμένα στάδια ερευνητικού έργου τα οποία είναι ήδη γνωστά, εξ αρχής, ότι θα διεξαχθούν. Καθώς η έρευνα προχωρά, η συγκατάθεση για επόμενα στάδια του έργου μπορεί να εξασφαλίζεται πριν από την έναρξη κάθε επόμενου σταδίου. Ωστόσο, η συγκατάθεση αυτή επίσης θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τα εφαρμοστέα δεοντολογικά πρότυπα της επιστημονικής έρευνας.
159. Επιπλέον, σε τέτοιες περιπτώσεις, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να εφαρμόζει περαιτέρω εγγυήσεις. Για παράδειγμα, στο άρθρο 89 παράγραφος 1 τονίζεται η αναγκαιότητα εγγυήσεων στις δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς. Οι σκοποί αυτοί *«υπόκει[νται] σε κατάλληλες εγγυήσεις, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων»*. Ως ενδεχόμενες εγγυήσεις αναφέρονται η ελαχιστοποίηση, η ανωνυμοποίηση και η ασφάλεια των δεδομένων⁷³. Η ανωνυμοποίηση είναι η προτιμώμενη λύση εφόσον ο σκοπός της έρευνας μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

⁷³ Βλ., για παράδειγμα, αιτιολογική σκέψη 156. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για επιστημονικούς σκοπούς θα πρέπει να συμμορφώνεται επίσης με τη λοιπή σχετική νομοθεσία, όπως αυτή για τις κλινικές δοκιμές — βλ. αιτιολογική σκέψη 156, στην οποία αναφέρεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 536/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, για τις κλινικές δοκιμές φαρμάκων που προορίζονται για τον άνθρωπο. Βλ. επίσης γνώμη 15/2011 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187) σ. 8: *«Επιπλέον, η χορήγηση συγκατάθεσης δεν ακυρώνει τις υποχρεώσεις του υπεύθυνου της επεξεργασίας βάσει του άρθρου 6 όσον αφορά τον δίκαιο χαρακτήρα, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα καθώς και την ποιότητα των δεδομένων. Για παράδειγμα, ακόμα και αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βασίζεται στη συγκατάθεση του χρήστη, αυτό δεν θα νομιμοποιήσει τη συλλογή δεδομένων που είναι υπερβολική σε σχέση με συγκεκριμένο σκοπό. [...] Ως αρχή, η*

160. Η διαφάνεια αποτελεί πρόσθετη εγγύηση όταν οι συνθήκες της έρευνας δεν επιτρέπουν την εξασφάλιση συγκεκριμένης συγκατάθεσης. Η έλλειψη προσδιορισμού του σκοπού μπορεί να αντισταθμιστεί με την τακτική παροχή πληροφοριών σχετικά με την εξέλιξη του σκοπού από τους υπευθύνους επεξεργασίας, καθώς το ερευνητικό έργο εξελίσσεται, ώστε, με την πάροδο του χρόνου, η συγκατάθεση να γίνεται όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένη. Με τον τρόπο αυτό, το υποκείμενο των δεδομένων έχει τουλάχιστον βασική κατανόηση της κατάστασης προόδου και μπορεί να αξιολογήσει αν θα κάνει χρήση, για παράδειγμα, του δικαιώματος ανάκλησης της συγκατάθεσης, δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος 3⁷⁴.
161. Επίσης, η ύπαρξη συνολικού σχεδίου της έρευνας το οποίο θα τίθεται στη διάθεση των υποκειμένων των δεδομένων προτού συγκατατεθούν θα μπορούσε να αντισταθμίσει την έλλειψη προσδιορισμού του σκοπού⁷⁵. Το εν λόγω σχέδιο της έρευνας θα πρέπει να προσδιορίζει τα ζητήματα της έρευνας και τις προβλεπόμενες μεθόδους εργασίας με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια. Το σχέδιο της έρευνας θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη συμμόρφωση προς το άρθρο 7 παράγραφος 1, καθώς οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να υποδεικνύουν τις πληροφορίες που τέθηκαν στη διάθεση των υποκειμένων των δεδομένων κατά τη συγκατάθεση, προκειμένου να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι η συγκατάθεση είναι έγκυρη.
162. Είναι σημαντικό να μη λησμονείται ότι, όταν η συγκατάθεση χρησιμοποιείται ως η νόμιμη βάση για την επεξεργασία, το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει την εν λόγω συγκατάθεση. Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι η ανάκληση της συγκατάθεσης μπορεί να αποβεί σε βάρος ορισμένων ειδών επιστημονικής έρευνας που απαιτούν δεδομένα τα οποία μπορούν να συνδεθούν με φυσικά πρόσωπα· ωστόσο, ο ΓΚΠΔ προβλέπει σαφώς ότι η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας οφείλουν να λάβουν υπόψη την ανάκληση αυτή — δεν προβλέπεται εξαίρεση από την απαίτηση αυτή για την επιστημονική έρευνα. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας λάβει αίτημα ανάκλησης, οφείλει καταρχήν να διαγράψει αμέσως τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εάν επιθυμεί να συνεχίσει να χρησιμοποιεί τα δεδομένα για τους σκοπούς της έρευνας⁷⁶.

7.3 Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων

163. Δραστηριότητα επεξεργασίας δεδομένων η οποία βασίζεται σε συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων επηρεάζει τα δικαιώματα του εν λόγω φυσικού προσώπου. Τα υποκείμενα των δεδομένων ενδέχεται να έχουν δικαίωμα στη φορητότητα των δεδομένων (άρθρο 20) όταν η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση. Ταυτόχρονα, το δικαίωμα εναντίωσης (άρθρο 21) δεν

συγκατάθεση δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως εξαίρεση από τις άλλες αρχές προστασίας δεδομένων, αλλά ως εγγύηση. Αποτελεί πρωταρχικά βάση νομιμότητας και δεν απαλλάσσει από την εφαρμογή των άλλων αρχών.»

⁷⁴ Άλλα μέτρα διαφάνειας μπορεί επίσης να έχουν σημασία. Όταν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας επεξεργάζονται δεδομένα για επιστημονικούς σκοπούς παρότι δεν είναι εφικτή η παροχή πλήρους ενημέρωσης εξαρχής, μπορούν να ορίσουν συγκεκριμένο πρόσωπο ως υπεύθυνο επικοινωνίας με τα υποκείμενα των δεδομένων, το οποίο θα απαντά στα ερωτήματά τους.

⁷⁵ Τέτοια δυνατότητα προβλέπεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 του ισχύοντος νόμου για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα της Φινλανδίας (Henkilötietolaki, 523/1999).

⁷⁶ Βλ. επίσης γνώμη 05/2014 της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με τις τεχνικές ανωνυμοποίησης (WP216).

εφαρμόζεται όταν η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση, παρότι το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσης ανά πάσα στιγμή μπορεί να οδηγήσει σε παρόμοιο αποτέλεσμα.

164. Τα άρθρα 16 έως 20 του ΓΚΠΔ προβλέπουν ότι (όταν η επεξεργασία δεδομένων βασίζεται σε συγκατάθεση) τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν δικαίωμα διαγραφής, όταν η συγκατάθεση ανακληθεί, και δικαιώματα περιορισμού της επεξεργασίας, διόρθωσης των δεδομένων και πρόσβασης στα δεδομένα⁷⁷.

8 ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 95/46/ΕΚ

165. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας οι οποίοι επεξεργάζονται επί του παρόντος δεδομένα βάσει συγκατάθεσης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων δεν υποχρεούνται αυτομάτως να ανανεώσουν πλήρως όλες τις υφιστάμενες σχέσεις συγκατάθεσης με τα υποκείμενα των δεδομένων ενόψει του ΓΚΠΔ. Συγκατάθεση που έχει εξασφαλιστεί έως σήμερα εξακολουθεί να ισχύει στο μέτρο που συνάδει προς τους όρους που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ.
166. Είναι σημαντικό οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να επανεξετάσουν λεπτομερώς τις ισχύουσες διαδικασίες εργασίας και τα αρχεία τους, πριν από τις 25 Μαΐου 2018, ώστε να διασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενες συγκαταθέσεις ανταποκρίνονται στο πρότυπο του ΓΚΠΔ (βλ. αιτιολογική σκέψη 171 του ΓΚΠΔ⁷⁸). Στην πράξη, ο ΓΚΠΔ θέτει τον πήχη υψηλότερα όσον αφορά την εφαρμογή μηχανισμών συγκατάθεσης και θεσπίζει αρκετές νέες απαιτήσεις που επιβάλλουν στους υπευθύνους επεξεργασίας να αλλάξουν τους μηχανισμούς συγκατάθεσης και όχι απλώς να αναδιατυπώσουν τις πολιτικές τους για την προστασία της ιδιωτικής ζωής⁷⁹.
167. Για παράδειγμα, καθώς ο ΓΚΠΔ προβλέπει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι εξασφάλισε έγκυρη συγκατάθεση, κάθε τεκμαιρόμενη συγκατάθεση για την οποία δεν τηρούνται στοιχεία θα υπολείπεται αυτομάτως του προτύπου συγκατάθεσης του ΓΚΠΔ και θα πρέπει να ανανεωθεί. Ομοίως, καθώς ο ΓΚΠΔ απαιτεί «δήλωση ή σαφή θετική ενέργεια», κάθε τεκμαιρόμενη συγκατάθεση η οποία βασίστηκε σε λιγότερο ρητή μορφή ενέργειας από το υποκείμενο των δεδομένων (π.χ. προσυμπληρωμένο τετραγωνίδιο) επίσης δεν θα ανταποκρίνεται στο πρότυπο συγκατάθεσης του ΓΚΠΔ.

⁷⁷ Σε περιπτώσεις στις οποίες ορισμένες δραστηριότητες επεξεργασίας δεδομένων περιορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 18 του ΓΚΠΔ, ενδέχεται να απαιτείται η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων για την άρση των περιορισμών.

⁷⁸ Στην αιτιολογική σκέψη 171 του ΓΚΠΔ αναφέρονται τα εξής: «Η οδηγία 95/46/ΕΚ θα πρέπει να καταργηθεί με τον παρόντα κανονισμό. Επεξεργασία που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη κατά την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να εναρμονιστεί με τον παρόντα κανονισμό εντός δύο ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού. Όταν η επεξεργασία βασίζεται σε συγκατάθεση δυνάμει της οδηγίας 95/46/ΕΚ, δεν είναι αναγκαία νέα συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, εάν ο τρόπος με τον οποίο έχει δοθεί η συγκατάθεση είναι σύμφωνος με τους όρους του παρόντος κανονισμού, προκειμένου ο υπεύθυνος επεξεργασίας να συνεχίσει την επεξεργασία μετά την ημερομηνία εφαρμογής του παρόντος κανονισμού. Οι αποφάσεις της Επιτροπής και οι εγκρίσεις εποπτικών αρχών που εκδόθηκαν βάσει της οδηγίας 95/46/ΕΚ παραμένουν σε ισχύ μέχρι την τροποποίηση, αντικατάσταση ή κατάργησή τους.»

⁷⁹ Όπως αναφέρεται στην εισαγωγή, στον ΓΚΠΔ περιέχονται περαιτέρω αποσαφηνίσεις και εξειδικεύσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις για την εξασφάλιση και την απόδειξη έγκυρης συγκατάθεσης. Πολλές από τις νέες απαιτήσεις βασίζονται στη γνώμη 15/2011 σχετικά με τη συγκατάθεση.

168. Επιπλέον, προκειμένου να αποδεικνύεται η εξασφάλιση της συγκατάθεσης ή να καθίσταται εφικτή η δήλωση λεπτομερέστερων επιθυμιών του υποκειμένου των δεδομένων, ενδέχεται να πρέπει να αναθεωρηθούν λειτουργίες και συστήματα ΤΠ. Επίσης, πρέπει να διατίθενται μηχανισμοί για την εύκολη ανάκληση της συγκατάθεσης των υποκειμένων των δεδομένων και πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο ανάκλησης της συγκατάθεσης. Εάν οι υφιστάμενες διαδικασίες για την εξασφάλιση και τη διαχείριση της συγκατάθεσης δεν ανταποκρίνονται στα πρότυπα του ΓΚΠΔ, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να εξασφαλίσουν νέα συγκατάθεση σύμφωνη προς τον ΓΚΠΔ.
169. Από την άλλη πλευρά, δεδομένου ότι δεν είναι απαραίτητο να συντρέχουν πάντοτε όλα τα στοιχεία που απαριθμούνται στα άρθρα 13 και 14 ως προϋπόθεση για την εν πλήρει επιγνώσει συγκατάθεση, οι εκτενέστερες υποχρεώσεις πληροφόρησης που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ δεν αντίκεινται κατ' ανάγκη στη συνέχιση της συγκατάθεσης η οποία παρασχέθηκε πριν από την έναρξη εφαρμογής του ΓΚΠΔ (βλ. σελίδες 18, 19 ανωτέρω). Στο πλαίσιο της οδηγίας 95/46/ΕΚ, δεν υπήρχε απαίτηση ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων για τη βάση επί της οποίας διενεργούνταν η επεξεργασία.
170. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας διαπιστώσει ότι η συγκατάθεση που είχε εξασφαλιστεί προηγουμένως βάσει της προγενέστερης νομοθεσίας δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα της συγκατάθεσης βάσει του ΓΚΠΔ, πρέπει να λάβει μέτρα για να συμμορφωθεί προς τα πρότυπα αυτά, για παράδειγμα ανανεώνοντας τη συγκατάθεση κατά τρόπο που συνάδει με τον ΓΚΠΔ. Βάσει του ΓΚΠΔ, δεν είναι δυνατή η μεταπήδηση από μία νόμιμη βάση σε άλλη. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι σε θέση να ανανεώσει τη συγκατάθεση κατά τρόπο που συνάδει με τον ΓΚΠΔ και δεν είναι επίσης σε θέση να επιτύχει —εφάπαξ— τη συμμόρφωση προς τον ΓΚΠΔ θεμελιώνοντας την επεξεργασία δεδομένων σε διαφορετική νόμιμη βάση, και παράλληλα διασφαλίζοντας ότι η συνεχιζόμενη επεξεργασία είναι αντικειμενική και δικαιολογημένη, οφείλει να παύσει τις δραστηριότητες επεξεργασίας. Σε κάθε περίπτωση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να τηρεί τις αρχές της νόμιμης, αντικειμενικής και διαφανούς επεξεργασίας.